№ 125 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: פּיעטריקאווער 6. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אדמיניסטראַציע 47 | מאָנטאג, כ״ח אייר תרפ״ז | 30 maja 1927 r. | צוואַנציגסטער יאהרגאַנג.

מאָביליזאַציע פון דער סאָוועטישער אַרמעע

סאָוועטישע האַנדעלס-אַגענטען פערלאָזען לאָנדאָן.

פּאַריז, 29 מאַי (פּאַט) די האוואַס אַגענטור מעלדעט פון די ענגלישע צייטונגען, אַז די סאָוועטען האָבען מאָביליזירט די לעצטע 5 יאהרגענג און זיי אַריינגעצויגען אין מיליטער-דינסט.

מאָסקווא, 29 מאַי (פּאַט) די סאָוועטישע רעגירונג האָט בעשלאָסען אַרויסצולאָזען אַן אינערליכע הלוואה אויף אַ סומע פון 200 מיליאָן רובל.

מאָסקווא, 29 מאַי (א.וו.) קיין בערלין זענען אַנגעקומען 90 פּערזאָנען פון דער געזעלשאַפט „אַרקאָס״ אין לאָנדאָן. זיי וועלען אַרבייטען אין דער סאָוועטישער האַנדעלס-מיסיע אין בערלין.

דער שעף פון דער רוסישער האַנדעלס מיסיע אין לאָנדאָן כינטשוק פאָהרט אָב זיין מאָסקווא.

לאָנדאָן, 29 מאַי (אַטע) 31 בעאַמטע פון דער סאָוועטישער דעלעגאַציע האָבען שוין פערענדיגט זייערע הכנות אָבצופאָהרען קיין רוסלאַנד רינגסטאָג וועלען זיי אַרויספאָהרען פון לאָנדאָן. זיי פאָהרען אָב אויף אַ סאָוועטישער שיף. לויט די ערקלערונגען פון סאָוועטישען פאָרשטעהער כינטשוק איז מען זיך דאָ משער, אַז די סאָוועטען וועלען ניט צוריקציהען אַלע זייערע האַנדעלס - פאָרשטעהער פון ענגלאַנד.

[illegible] דערמיט וויל די סאָוועטען אַקצעפּטירען די נייע פאָרם פון די האַנדעלס-בעציהונגען מיט ענגלאַנד. אין לאָנדאָן וועלען נאָר בלייבען די בעאַמטע פון „אַרקאָס״, וועלכע די ענגלישע רעגירונג וועט ערלויבען צו בלייבען אין לאַנד.

אויף אַ קאָנפערענץ פון ענגלישען מיניסטערען-ראַט איז שוין בעטראַכט געוואָרען די רשימה פון די רוסישע האַנדעלס-אַגענטען, וועלכע וועלען מעגען בלייבען אין ענגלאַנד.

פּוילען וויל נישט קיין מלחמה מיט רוסלאַנד

ערקלערט אַ סאָוועטישער דיפּלאָמאַט.

ווינע, 29 מאַי (פּאַט) „נייע פרייע פּרעסע״ ברענגט אַ געשפּרעך מיט אַ בעוואוסטען סאָוועטישען דיפּלאָמאַט וועגען די לעצטע פּאָליטישע געשעהענישען. דער דיפּלאָמאַט האָט ערקלערט, אַז פּוילען וועט זיך נישט לאָזען אַריינציהען אין דער אַקציע געגען רוסלאַנד. אין פּוילען זענען פאַראַן אַוואַנטורישע, אָבער עס זענען אויך דאָ מליכה-מענער מיט אַ ישוב-הדעת. די מעהרהייט פון פּוילישען פאָלק וויל נישט קיין מלחמה מיט רוסלאַנד, די פּאָלאַקען ווייסען גאַנץ גוט, אַז קיין שום רעגירונג און רוסלאַנד וועט נישט זיין בעסער צו דער פּוילישער מלוכה, ווי די איצטיגע, ווייל די סאָוועט-רעגירונג טראַכט זיך נישט אַרום מיט די פּלענער צו בעציהען רוסלאַנד און איהרע אַמאָליגע גרענעצען, דאַגעגען וועט יעדע בורזשואַזע רעגירונג שטרעבען צו אַ נייער עקס-פּאַנסיע פון רוסלאַנד.

ווייטערדיגע אונטערהאַנדלונגען

וועגען סאָוועטיש-פראַנצויזישען אָפּמאַך.

מאָסקווא, 29 מאַי (א.וו.) ראַקאָווסקי האָט אונטערנעמען ווייטערדיגע טריט אין פּאַריז צו בעגיינען די אינטער-האַנדלונגען וועגען אַ סאָוועטיש-פראַנצויזישען אָבמאַך בנוגע די צאַרישע חובות אין פראַנקרייך.

7 זעלנער פערברענט אויף קויהל און 30 שווער פערוואונדעט.

דערונטער איין לאָדזשער.

פּאָזנאַן, 29. מאַי (ספּעצ. צום „לאָדזשער טאָגעבלאַט״) נעכטען איז אין דערפעל קונאָוו (פּאָזנער קאַנט) אויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפה וואָס האָט געקאָסט דאָס לעבען פון עטליכע זעלנער און פיל שווער פערוואונדעטע.

10 אין אָוונד זענען קיין קונאָוו אָנגעקומען 2 קאָמפּאַניעס פון מאַשינען-געוועהר פון 56-טען פּולק, וואָס שטעהט אין קראָטאָשין. דאָס מיליטער איז געגאַנגען קיין ביעדרוסק אויף מיליטערישע איבונגען. נאָך אַ מאַרש פון 40 קילאָמעטער האָבען זיי געהאַלטען נאַכט אין קונאָוו. אַ גרופּע זעלנער פון 60 מאַן האָט זיך איינקוואַרטירט אין דער סטאַדאָלע פון לאַנדווירט קלופּשינסקי. די זעלנער ערמאַטערטע זענען תיכף פערזונקען געוואָרען אין אַ טיפען שלאָף.

פּלוצלינג האָט זיך די סטאַדאָלע אָנגעצונדען. די פלאַמען האָבען אַרומגעכאַפּט אַלע שלאָפענדע. דריי זעלנער זענען פערברענט געוואָרען אויף קויל. די, וואָס האָבען זיך אין גרויס שרעק אויפגעכאַפּט זענען שוין געווען אַרומגעכאַפּט פון די פלאַמען.

די פערוואונדעטע זענען איבערגעפיהרט געוואָרען אינ׳ם שפּיטאָל קיין גאָסטין. חוץ די דריי, וואָס זענען פערברענט געוואָרען זענען 4 געשטאָרבען פון די וואונדען אין שפּיטאָל.

צווישען די שווער פערוואונדעטע געפינט זיך איין לאָדזשער: זיגמונד יאַקובאָווסקי. די דורכגעפיהרטע אויספאָרשונג בעהויפּט אַן, אַז די שריפה האָט אויסגעבראָכען פון אַ אומגעקעהרטער אונפאָרזיכטיגער פּאַפּיראָס.

מיטשעשעריז קראַנק.

מאָסקווא, 29 מאַי (א. וו.) פון פראַנקפורט אַם מיין איז אָנגעקומען אַ ידיעה, אַז טשיטשערין איז קראַנק געוואָרען און זיין געזונדהייטסצושטאַנד האָט זיך אין משך פון די לעצטע טאָג פערערגערט אַזוי, אַז ער וועט אודאי נישט קאָנען אַרויספאָהרען קיין בערלין.

100 טויזענד קעפּיגער המון אָרדענט איין אַן ענטוזיאַסטישע מאַניפעסטאַציע פאַר׳ן לופט-פליהער לינדבערג אין לאָנדאָן.

לאָנדאָן, 29 מאַי (פּאַט) דער אַמעריקאַנער לופט-פליהער לינדבערג איז היינט 6 נ. מ. אָנגעקומען צו פליהען קיין לאָנדאָן. דער גרויסער פערזאַמעלטער המון, וועלכער איז געשטאַנען אויפ׳ן פליה-פּלאַץ און אָבגעוואַרט דעם פליהער, האָט זיך געוואָרפען צום אַעראָפּלאַן בעת ער האָט זיך אַראָבגעלאָזט אויף דער ערד. דער פליהער האָט זיך דערווייטער נאָר אַמאָל אויפגעהויבען אין דער לופט און געמאַכט עטליכע אומקרייזען און אַראָבגעלאָזט זיך ערשט דאַן, ווען די פּאָליציי האָט אָבגערייניגט דעם פּלאַץ פון׳ם פּובליקום. דער 100 טויזענדער קעפּיגער המון האָט אויפגענומען דעם פליהער מיט ענטוזיאַסטישע אָוואַציעס. דער אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדאָר איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט בעגריסט דעם העלדישען פליהער און איהם פאָרגעשטעלט פאַר׳ן מיניסטער פאַר לופט-פליהעריי און אַנדערע הויכע ענגלישע מיליטער-לייט.

פראַנצויזישע קריגס-שיפען אויף אַ וויזיט אין לאָנדאָנער פּאָרט.

לאָנדאָן, 29. מאַי (אַטע) די ענגלישע רעגירונג מאַכט אַלע פאָרבערייטונגען צו אַ פייערליכען קבלת-פנים פון אַ פראַנצויזישער עסקאַדרע, וואָס בעשטעהט פון 8 קרייסערס. די עסקאַדרע איז שוין אָנגעקומען אין ענגלישען פּאָרט. דאָנערשטאָג האָט די פראַנצויזישע עסקאַדרע אָבגעשטאַט אַ וויזיט אין לאָנדאָן, וואו זי האָט ווערען אויפגענומען דורכ׳ן מער פון דער שטאָט.

די ענגלישע פּרעסע בעגריסט זעהר וואַרעם די פראַנצויזישע קריגס-שיפען.

מען גרייט זיך שוין צו די שטאָט-ראַט-וואַהלען.

די לינקע נ.פּ.ר. האָבען זיך מקדים געווען און די ערשטע געמאַכט אַ פאָרוואַהל-מיטינג אין „אימפּעריאַל״

פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען די לאָדזשער פאַבריקאַנטען.

(ב) נעכטען פרימאָרגען איז אין קינאָ „אימפּעריאַל״ פאָרגעקומען דער ערשטער פאָרוואַהל-מיטינג, איינגעאָרדנעט פון די לינקע „נ.פּ.ר.״ דער ערשטער האָט גערעדט דער פּרעזעס פון שטאָט-ראַט ד״ר פּיכנאַ, וועלכער האָט אָבגעגעבען אַ בעריכט פון דער טעטיגקייט פון די נ.פּ.ר.-אישע ראַטמענער אין שטאָט-ראַט, דערביי האָט ער בעריהרט די שפּאַלטונג אין זיין פראַקציע, אויספיהרענדיג, אַז די שפּאַלטונג האָט נישט האָבען קיין ווירקונג אויף די כחות-פערהעלטנישען פון די לינקע. ווייטער האָט דער רעדנער ערקלערט, אַז דער בעשלוס פון דער לעצטער זיצונג פון שטאָט-ראַט צו ענדערן די סטאַטוטען פון קאָנצעסיאָנס-קאָמיטעט איז אַ זיג פון די לינקע. וויצע-פּרעזידענט וואיעוואָדזקי איז צום מיטינג נישט געקומען. דאַן האָט בעקומען דאָס וואָרט ראַטמאַן פּאַוולאָווסקי.

ווען דער לעצטער רעדנער בעהויפּט זיך אויף דער טריבונע הויבט זיך אויף אַ שטורם אין זאַל און דער רעדנער איז געצוואונגען צו פערלאָזען די טריבונע.

רעפּ. וואַשקעוויטש האַלט דאַן אַ לענגערן רעפעראַט וועגען דער לאַגע און דער לאָדזשער טעקסטיל-אינדוסטריע, אונטערשטרייכענדיג, אַז די פאַבריקאַנטען שטרעבען מיט אַלע מיטלען צו פערנוצען די סאָציאַלע ערונגענשאַפטען פון די אַרבייטער.

נאָך דער רעדע פון רעפּ. וואַשקעוויטש האָבען די פערזאַמעלטע אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, אין וועלכער עס ווערט אויס געדריקט צוטרוי די פאָרשטעהער פון די לינקע נפ״ר און שטאָט-ראַט און זיי פאָדערען אויף די ראַטמענער פון די רעכטע נפ״ר תיכף צו לעגען די מאַנדאַטען.

עס איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע געגען די פאַבריקאַנטען, וועלכע האָבען אונטערגענומען אַן אַקציע געגען ענגלישען שבת און די פאַבריקען.

ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין לאָדז.

היינט, 8.30 אין אָוונד קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4)

אַ חברים-פערזאַמלונג

אויף וועלכער דער מיטגליד פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט דעפּוטאַט ד״ר

י. ראָזענבלאַט

וועט אָבגעבען אַ בעריכט פון דער לעצטער סעסיע פון אַקציאָנס-קאָמיטעט אין לאָנדאָן. אין דער פערזאַמלונג וועט זיך אויך בעטייליגען

ה׳ ש. טשערנאָוויטש, סעקרעטאַר פון ועד הלאומי אין א״י, נאָך דעם רעפעראַט וועלען פאָרקומען דיסקוסיעס. איינגאַנג פאַר מיטגלידער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע—פריי!

בית-ספר עממי עברי מעו״ב

בן שבע מחלקות ע״ש שלום-עליכם

של החברה ליסוד בתי-ספר עממים וגני ילדים עבריים בלודז

7-קלאַסיגע העברעאישע עדוקאַציאָנס-עלעמענטאַר-שולע אויפ׳ן נאָמען פון שלום-עליכם

ביי דער געזעלשאַפט פאַר יוד. פאָלקס-שולען און פאַר שול-ערציהונג אין לאָדז, פּאָלודניאָווא 11, טעל. 34-13

איז מודיע, אַז לויט דער פעראָרדנונג פון דער שול-מאַכט פון דעם 10 מאַי ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען פון נייע שילער אין דער I—VII קלאַס, ביז׳ן 1 יוני, די עלטערן, וועלכע וועלן דעם טערמין פערשפּעטיגען וועלן זיין געצוואונגען צו שיקען זייערע קינדער אין די רעגירונגס-פאָלקס-שולען.

די אַבסאָלווענטען פון אונזער שולע ווערען קאָמפּלעט פאָרבערייט צו דער V קלאַס פון די יודישע גימנאַזיעס ווי אויך אין „יבנה״.

מיט אָנמעלדונגען ווענדען זיך פּאָלודניאָווא 11, פרי׳נט 1 שטאָק פון 8—2 פאָרמ.

די דירעקציע.

עס קלינגט שוין איז גאַנץ לאָדז,

אַז אַלער אַרט ביטעס, פּאַראַניעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-פינאַנס-אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערין אַמבעסטען, אַמביליגסטען און אַמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

„פּאָלאָניאַ״ אַלעיאַ 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אָנגעלעגענהייטען דורך ה׳ לעאָן שווייצער. — איבערזעצונגען: האַנדעלס- און פּריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען, פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאַכען מיט אייגענע קאָסטען.

Dr. med. STUPEL

12 SZKOLNA 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט עלעקטראָ-טעראַפּיע.

נעמט אָן פון 6—9 אָוונד

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81

ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.

נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכם. 8016

Dr Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט-ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.

היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza)

טעל. 28-98.

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

אַן עקסטרע וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. M. Goldfarb

זאַוואַדזקאַ 18. טעלעפאָן 53-19.

הויט- האָר- און געשלעכטסקראַנקהייטען

נעמט אָן פון 9—12 פאָרמ. און 5—8 אָוונד.

פאַר אונבעמיטעלטע — פרייזען ערמעסיגט

Dr. med. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (דזיעלנאַ) Tel. 44-10

ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאָז- און האַרן-קראַנקהייטען

טיף געריהרט פונ׳ם פריהצייטיגען טויט פון וויצע-פּרעזעס פון לאָדזשער צענטראַלען סוחרים און פאַבריקאַנטען-פערבאַנד

נ״ע

סאַלאָ פרעהליך

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען בייליד דער בעטריבטער פאַמיליע ווי אויך דער פערוואַלטונג פון צענטר. סוחרים און פאַבריקאַנטען-פערבאַנד.

אין פערשטאָרבענעם האָבען מיר פערלוירען איינעם פון די וויכטיגסטע פערטיידיגער פאַר די סוחרישע אינטערעסען.

די פערוואַלטונג פון קאָנפעקציאָנערען-פערבאַנד און די פערוואַלטונג פון די אינדוסטריעלער-באַנק אין בזשעזשינ.

Dr. H. Wołkowyski

זאַכאַדניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19)

טעל. 19-94

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ - שטראַהלען

נעמט אָן פון 5—8 אָוו. פרויען פון 4—5 ספּעציעל וואַרטע-צימער.

Dr. med. Grzegorz Rosenberg

Gdańska 44, tel. 24-44

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעציאַליסט פאַר

מאַגען-, דאַרם- און לעבער-קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון האַלב 6 ביז 7 זונטאָג פון 9 ביז 11.

Dr. med. L. Pikielny

ספּעציאַליסט פאַר נירען- בלאָז- און אורין-קראַנק

נעמט אָן פון 4—7 נאָכמ.

נאַוראַט 8, — טעל. 19-90.

Dr. med. Feldman

פרויען-אַרצט און אַקושער

נעמט אָן פון $3^1/_2$—$6^1/_2$

Cegielniana 46, tel. 32-88.

Dr. med. A. Urysohn

קאָנסטאַנטינער 20 טעל. 35-85

ספּעציאַליסט פון אינערליכע קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 3—5 נ. מ.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

23 פּאָלודניאָווא 23

טעל. 40-26

נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 ד. וועגא

אַ יונגעל

פון אַנשטענדיגע עלטערן ווערט געזוכט, זיך צו מעלדען אין דער אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזשער טאָגעבלאַט״

פערארטיילט צום טויט א יודישע פרוי און א מינדעריעהריג יודיש יונגעל אין קאוונא.

קאוונא, 29. מאי (טעלעגר. דורך יט"א) דער ליטווישער קריגס-מיניסטער האט מבטל געמאכט דעם אורטייל פון פעלד-געריכט אין קאנצענטראציאנס-לאגער אין באראווא, לויט וועלכען 5 פערזאן, דערונטער די יודישע פרוי גריפענבערג און דאס מינדעריעהריג יודישע יונגעל קורעליס, זיינען פער'משפט געווארען צום טויט פאר כלומר'שט בעטייליגען זיך אין דער קאמוניסטישער בעוועגונג.

צוליב דער גרויסער אויפרעגונג אין לאנד, וואס דער דאזיגער אורטייל האט ארויסגערופען, איז דער קריגס-מיניסטער געצוואונגען מבטל צו מאכען דעם אורטייל. מען רעכענט, אז די שטראף וועט די פער'משפט'ע פערביטען ווערען מיט אייביגער תפיסה.

נייע ארעסטען פון יוד. ארבייטער און סטודענטען אין קאוונא.

קאוונא, 29. מאי (טעלעגר. דורך יט"א). די לעצטע טעג זיינען ווידער ארעסטירט געווארען פיל יודישע סטודענטען און ארבייטער אונטער'ן חשד פאר אנגעהערען צו דער קאמוניסטישער פארטיי.

קוזא העצט ווייטער צווישען דער יוגענד.

בוקארעשט, 29. מאי (טעלעגר. דורך יט"א) די צייטונג „סטימינעאצא" ברענגט א ידיעה פון בראוואלא, אז פראפ. קוזא האט דארט געהאלטען מיט איניגע טעג צוריק א פארלעזונג אויף דעם טעמא „קריסטענטום און יודענטום", בעת וועלכער מען האט פונאנדערגעצעלט צווישען פובליקום, וואס איז בעשטאנען פון גלוין שילער און שילערינס, אנטיסעמיטישע העצ-בלעטער און פאמפלעטען.

די צייטונג ווענדעט זיך צום בילדונגס-מיניסטער מיט דער אנפראגע, צי ס'איז ערלויבט צו פיהרען א העצערישע אגיטאציע צווישען דער יוגענד, בעגען א טייל פון דער בעפעלקערונג.

פרעזידענט דומערג בעשאנקען מיט'ן ארדען פון עהרען-לעגיאן סיר אלפרעד מאנד'ן.

לאנדאן, 29. מאי (יט"א) עס בעשטעטיגט זיך די ידיעה, אז בעת זיין בעזוך אין לאנדאן האט דער פראנצויזישער מלוכה-פרעזידענט דומערג בעשאנקען מיט'ן קרייץ פון עהרען-לעגיאן דעם בעקאנטען יודישען מלוכה-מאן סיר אלפרעד מאנד. פרעזידענט דומערג האט פערזענליך איבערגעגעבען דעם ארדען סיר אלפרעד מאנד'ן.

„קוריער דעלא סערא" וועגען צוזאמענבונד פון די יודען אין קליין-אזיע און צפון-אמעריקא.

רוים (יט"א) די גרויסע איטאליענישע צייטונג „קוריער דעלא סערא", האט פערעפענטליכט א ארטיקעל, אין וועלכען עס ווערט געזאגט, אז אין פאריז שאפט זיך דער גייסטיגער צענטער פון מוסולמענישע - אראבישע לענדער פון מאראקא ביז סיריען. אויך די נאציאנאליסטישע אראבער פון ארץ ישראל זיינען א צוזאמענבונד מיט דער מיסולמענישער נאציאנאלער בעוועגונג. פיל רעגירונגס-קרייזען — שרייבט די איטאליענישע צייטונג — איז דער אלע ענגלישער צוזאמענבונד צווישען די יודען אין צפון-אפריקא און קליין-אזיען. וואס ווילען בעשיצען זייער האנדעלס-אינטערעסען און זייערע באנק-געשעפטען פון שטייגענדען איינפלוס מצד די אייראפעאישע און אינלענדישע הערשער. זייערע סימפאטיען — ענדיגט די צייטונג — דארפען זיך הויפטזעכליך ווענדען צו איטאליען, ווייל דאס פאשיסטישע איטאליען איז פריי פון אנטיסעמיטיזם".

נצחון פון יודישען ספארט-קלוב אין ליטא.

קאוונא, 29. מאי (טעלעגר. דורך יט"א). דער יודישער פוטבאל-קלוב ביים היגען „מכבי", וואס ווערט טרענירט דורך דעם הכח-שפילער פון וויען קער, האט אבגעהאלטען א סענסאציאנעלען נצחון אין א קאנקורס-שפיל איבער א גאל-דענעם בעכער מיט דעם ליטווישען קלוב „קאיאס".

דער רעזולטאט איז געווען 3 געגען 2 לטובת די יודישע שפילער.

ניי-בעשטעטיגטער קהלה-פרעזעס ה' רוים

נעכטען שוין געפיהרט א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

די ארבייט פון די קהלה-קאמיסיעס ווערט רעארגאניזירט.

(ג) אויף נעכטען בייטאג איז, נאך א לענגערער הפסקה, גערופען געווארען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג. די זיצונג איז אבער נישט צושטאנד געקומען, מחמת עס האט געפעהלט דער נויטיגער קווארום. צוליב דעם איז אויף 8 אווענד גערופען געווארען א דרינגענדע זיצונג.

רעפ. ד"ר ראזענבלאט, אלס פרעזעס פון דער קהלה-פערוואלטונג האט גע-עפענט די זיצונג און ערקלערט, אז מיט א צייט צוריק האט ער רעזיגנירט פון זיין פרעזעס-אמט און אלס זיין ממלא-מקום איז דעמאלט אויסגעוועהלט געווארען מיט א רוב דעות פרנס בנימין רוס. רעפ. ד"ר ראזענבלאט לייענט-איבער די בעשטעטיגונג פון דער ווארשעווער זמווע און ער גיט איבער זיין זיץ-ארט דעם ניי-בעשטעטיגטען קהלה-פרעזעס ה' רוס.

נאכדעם ווי ה' רוס נעמט איבער דעם פרעזעס-שטוהל, טראגט ארויס רעפ. דר. ראזענבלאט א פארשלאג, אז אלע ביז-איצטיגע קאמיסיעס ביי דער קהלה-פערוואלטונג זאלען פונאנדערגעלאזט ווערען, ווייל האס רוב פון זייערע מיטגלידער ארבייטען נישט און פאראליזירען די טעטיגקייט. עס דארף, אלזא, פארקומען אן איבערגרופירונג פון די כחות צוליב דעם מוז געוועהלט ווערען נייע קאמיסיעס. עס ענטוויקעלט זיך א הייסער וכוח, בעת וועלכען פרנס רעפ. מינצבערג פראטעסטירט אינ'ם נאמען פון דער אגודה-פראקציע געגען דעם, ווייל אין מיטען יאהר קאן, לויט איהם, קיין נייע קאמיסיעס נישט געוועהלט ווערען. רעפ. ראזענבלאט'ס פארשלאג נעהמט דורך מיט א מעהרהייט שטימען. מען בעשטימט נייע 7 קאמיסיעס פאר עטאט, בודזשעט, סאציאלע הילף, רעגולאמין, ווירטשאפט, פאקסירונג פון עטאט און פאר כשרות-ענינים. פרנס מינצבערג [illegible] א פראטעסט-דעקלאראציע, וועלכע ער פערלאנגט צו פראטאקאלירען.

פרנס פלאטאוויצקי פרעגט נאך, פאר-וואס די קהלה ערלויבט נישט צו שטעלען דעם אהל אויפ'ן קבר פון ראדאמשיצער רבי'ן? פרעזעס רוס ערקלערט, אז ער האט נישט קיין השגה וועגען דעם ענין. דערמיט ווערט די זיצונג געשלאסען.

היינט, מאנטאג, אווענט זאל אויך פארקומען א דרינגענדע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

פייערליכקייטען אין וועכנעריז-קליניק אויף מארגאווא.

(ג) אין דער וועכנערין-קליניק אויף מארגאווא 13 איז נעכטען בייטאג פארגעקומען די ערעפנונג פון א בייעם געבורטס-זאל און אן אפעראציע-זאל — בייערע נייע אפטיילונגען לויט די לעצטע פאדערונגען פון דער מעדיצין און היגיענע, לויט'ן מוסטער פון די ערשט-קלאסיגסטע קליניקעס און די אייראפעאישע צענטערן.

פונקטליך 12 א זייגער בייטאג איז די פייערליכקייט געעפענט געווארען מיט'ן זינגען פון געהעריגע תפילות דורך קאנטאר אלטערמאן מיט זיין כאר. ד"ר אראנזאן האט דערויף געהאלטען א רעדע וועגען דער וויכטיגקייט פון דער אינסטיטוציע און אנגעוויזען אויף דער בעדייטונג פון די אפעראציע- און געבורטס-זאלען פון דער ראדיגער בענקלאוישער אנשטאלט. נאכדעם ווערט איבערגענומען דער באנד האט פיהרט ארויין אין די בעפייערטע זאלען. פרוי לנבראך גיט אב א בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער אינסטיטוציע. זי בעשרייבט דעם, צו דאס פרעלטונג געבורטס-בעט אינ'ם געבורטסזאל איז געשענקען געווארען דורך דער פאמיליע פון דער פערשטארבענער פרוי אביעלא כרעבנא (פון דער היים קאסמאן). א חוץ דעם האט דער פאטער פון דער פערשטארבענער, ה' קאסמאן געשענקען פאר'ן קליניק די הוצאות פאר די פרוס-ארבייטען פון גאנצען הויף. הרב סעגאל האט דאן פערטייטש די פערוואלטונג פון קליניק און די שפענדער.

אויפ'ן ארט איז געפאלען 2000 זל. פאר דער אינסטיטוציע.

פון „סקאלא"-טעאטער.

דאס יודישע אפערעטען-טעאטער איז מיט דער ליייטונג פון ה' פאליאקאוו וועט היינט שפילען אין „סקאלא"-טעאטער די פאלקסטימליכע טראגעדיע „די בלינדע יתומה" פון שמר.

דאס שטיק איז געשפילט געווארען אין אמעריקא מיט'ן גרעסטען ערפאלג.

מארגען קומט צום לעצטען מאל צו ביליגע פרייזען די „רומענישע חתונה".

די נעכטיגע ראיאן-קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז.

(:) נעכטען 4 נאכמ. איז אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע צובעל נום 4 פארגעקומען א ראיאן-קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין דער לאדזשער וואיעוואדזמווע. עס זיינען געקומען א גרעסערע צאהל דעלעגאטען פון דער לאדזשער סביבה. דעם פארזיץ האט געפיהרט ה' גינזבערג. דעם ערשטען רעפעראט האט געהאלטען דער פארשטעהער פון צ. ק. רעד. עמנואל עפשטיין. דער רעדנער האט זיך אבגעשטעלט אויף די סבות פון קריזיס אין ארץ ישראל און גערעדט איבער צום בעריכט פון דער לעצטער זיצונג פון אקציאנס-קאמיטעט אין לאנדאן. ה' משערנאוויטש פון ארץ ישראל האט געהאלטען א בעגייסטערטע רעדע אין העברעאיש רופענדיג די דעלעגאטען פארשטארקען די ארבייט לטובת דער ציוניסטישער אידעע. אין דער דיסקוסיע איבער דעם בעריכט פון צ. ס. האבען זיך בעטייליגט כמעט אלע דעלעגאטען. דערנאך איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, אין וועלכער די קאנפערענץ זאגט זיך ארויס געגען די רייבונגען אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און זיך געמיהען מיט אלע כחות צו פעראייניגען און פערליכען די ארבייט און אויפצוהערען מיט די מחלוקות אינערהאלב דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

די דעלעגאטען ווערען אויפגעפאדערט אונטערצונעמען אן ענערגישע עקספאנסיע און צו מאכען א נייע רעגיסטראציע פון די מיטגלידער.

היינט — בעריכטס-פערזאמלונג פון אקציאנס-קאמיטעט.

היינט, 8.30 אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4) א פערזאםלונג פון די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, אויף וועלכער דער מיטגליד פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט, רעפ. ד"ר ראזענבלאט וועט אבגעבען א בעריכט פון דער לעצטער סעסיע פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט אין לאנדאן און וועט בעריהרען די בערשטענדיגע אקטועלע ציוניסטישע פראגען. נאך דעם בעריכט וועלען פארקומען דיסקוסיעס.

אין דער פערזאמלונג וועט זיך אויך בעטייליגען דער בעקאנטער העברעאישער שריפטשטעלער און סעקרעטער פון ועד הלאומי אין ארץ ישראל, ה' ש. משערנאוויטש. דער אריינגאנג איז פריי פאר די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

לאדז פראטעסטירט געגען צוואנגס-זונטאג-רוה.

צוויי גרויסע פראטעסט-מיטינגען פון יודישע סוחרים, פאבריקאנטען און האנדווערקער מיט פראטעסט-דעפעשען צום וויצע-פרעמיער בארטעל.

(ג) נעכטען אווענד איז אין לאקאל פון סוחרים- און פאבריקאנטען-פעראיין (פיעטריקאווער 10) פארגעקומען א ברייטער מאסען-מיטינג, געווידמעט דער אקציע געגען צוואנגס-זונטאג-רוה. צום מיטינג איז געקומען א'אונגעהע'יער גרויסער עולם: סוחרים, פאבריקאנטען און האנדווערקער.

נאכדעם ווי איגנאץ. גרשון פראשקער האט איבערגענומען דעם פארזיץ פונ'ם מיטינג, האבען די פערזאמעלטע בעעהרט מיט אויפשטעהן דעם אנדענקען פון ערשט פערשטארבענעם גרינדער און אנגעיהריגען פרעזעס סאלא פרעהליך. רעדנער האט איגוש. פראשקער אין הארצע ווערטער כאראקטעריזירט די טעטיגקייט פון סאלא פרעהליך ז"ל פאר'ן ע'רודם'שען יודישען סוחר'טום.

דער זאל איז געווען דעקארירט מיט קרעפ און דאס בילד פון פערשטארבענעם איז אויך געהאנגען, איינגעהילט אין שווארצען. דער שטוהל אויף וועלכען דער פערשטארבענער פלעגט זיצען, איז געשטאנען ליידיג ביים פרעזידיום-טיש איבערגעהילט מיט א שווארץ טוך. די שטוהל וועט אזוי שטעהן ביז די איבער שלושים.

דירעקטאר מ. ערבאך רעפערירט דאן אויספיהרליך די גזרה פון צוואנגס-זונטאג-רוה און ווייזט אן אויף דער נויטווענדיגקייט אבצושאפען דאס דאזיגע אנטי-קאנסטיטוציאנעלע געזעץ.

נאך דעם רעפעראט זאגען זיך ארויס איבער דער גזרת די ה"ה זעלמאנאוויטש, קאהן, שלעזינגער, קאמינסקי, שניידער א. א.

דערויף ווערט אנגענומען א רעזאלוציע, לויט וועלכער עס ווערט בעשלאסען ארויסצושיקען צום וויצע-פרעמיער בארטעל א דעפעשע, אז די פערזאמעלטע פארשטעהער פון לאדזער יודישען סוחר'טום, אינדוסטריע און האנדווערקער בעטען האט גיכער אבצושאפען דאס געזעץ וועגען צוואנגס-זונטאג-רוה, ווייל דאס איז אין סתירה צום ארטיקעל 111 פון דער קאנסטיטוציע און ברענגט א מאטעריעלען רואין פאר דעם יודישען סוחר, פאבריקאנט און האנדווערקער און איז אויך שעדליך צוליב דעם קינסטליכען פערקלענערן פון דער פראדוקציע און קאנסומציע פאר'ן גאנצען לאנד.

• • •

(ג) גלייכצייטיג מיט דער פערזאמלונג אין סוחרים-פעראיין (פיעטריק. 10) איז נעכטען אויך פארגעקומען א פערזאמלונג פון די יודישע קליינהענדלער, וואס זיינען ארגאניזירט אין פאלקס הויז אויף זאוואדזקא 5. די פערזאמלונג האט צוגעצויגען א גרויסע צאהל קליינהענדלער און מארק-שטעהער, וואס האבען נאך א רעפעראט פון פארזיצענדען ד"ר הערשפינקעל שארף פראטעסטירט געגען דעם רואינירענדען געזעץ און בעשלאסען אוועקצושיקען צום וויצע-פרעמיער בארטעל א געהעריגע טעלעגראמע מיט דער בקשה מבטל צו מאכען די גזרת וועגען צוואנגס-זונטאג-רוה.

—0—

צום יאהרצייט פון שווארצבארד'ס טאט

דעם 25 מאי איז געווארען א יאהר, זייט שלום שווארצבארד האט אויף דעם בולוואר פון מישעל אין פאריז געשאסען דעם אוקראינישען אטאמאן סימאן פעטליורא. שוין א יאהר צייט ווי שלום שווארצבארד זיצט איינגעשלאסען אין דער טורמע „סאנטע" און ווארט אויף דער גערעכטיגקייט, וועלכע זאל זיך ארויסזאגען איבער זיין טאט.

קיינער האט נישט גענלויבט, אז דער פראצעס זאל זיך אזוי פערציהען. היינט צום יאהרצייט דערמאנען מיר די איינצעלהייטן פון שאס אויף פאן מישעל.

דעם 25-טען מאי 1927, 2 נאכמיטאג איז שמואל שווארצבארד, דער גוט בעקאנטער „שלום" פון מעגילמאנטאנט, דער געהייזעכצער וואלגאנטער צוגעגאנגען אויף פאן מישעל צו דעם ציוויל-בעקליידעטען אוקראינישען אטאמאן סימאן פעטליורא און צו איהם אויסגערופען — פערטיידיג דיך!

דאן האט ער אויף איהם אויסגעשאסען עטליכע מאל פון א רעוואלווער. דער אטאמאן איז געפאלען שווער פערוואונדעט.

תיכף האט זיך צונויפגעזאמעלט א גרויסער המון און א פאליציאנט האט ארעסטירט דעם יונגענמאן, וועלכער האט רוהיג אבגעגעבען זיין געוועהר. אין פאליציי-קאמיסאריאט האט שווארצבארד אבגעגעבען פאלגענדע ערקלערונג:

„מען רופט מיך שלום שווארצבארד, איך בין 34 יאהר אלט, א יוד פון רוסלאנד. איך האב א זייגער-געשעפט אויף 82 בולוואר מענילמאנטאן. דער געשאסענער איז סימאן פעטליורא, דער געוועזענער קאזאקען-אטאמאן אין אוקראינא. ער איז געווען א מערדער פון יודען און זיינע באנדעס האבען געקוילעט און בעמארדעט טויזענטער יודען, פערגוואלדיגט פרויען אין אוקראינא. צווישען זיי אויך מיינע קרובים. שוין א האלב יאהר, ווי איך האב זיך דערוואוסט, אז אונזער תליון איז אין פאריז. איך האב בעשלאסען צו נעמען נקמה פאר דאס פערגאסענע יודישע בלוט און האב איהם נאכגעשפירט א לאנגע צייט. מיט עטליכע טעג צוריק האב איך געזעהן זיין פארטרעט און דערוואוסט זיך, אז ער וואוינט אין לאטייניש קווארטאל. איך האב איהם געטראפען נאך דעם צווייטען מאל. אבער אזוי ווי ער איז געגאנגען מיט א דאמע האב איך נישט געוואלט איהם שיסען, היינט האב איך איהם בעגעגנט אליין און האב איהם גע'הרג'עט, ווי א הונד".

— איך בעדויער נישט מיין טאט איך האב ערפילט א פליכט פון גערעכטיגקייט, און בין גרייט מקריב צו זיין מיין לעבען פאר די יודען, וואס זיינען אומגעקומען אין אוקראינא.

דער פאליציי-קאמיסאר האט פעסטגעשטעלט, אז די אנגעגעבענע טאטען פון שווארצבארד זיינען ריכטיג.

דעם דערשאסענעם פעטליורא האט מען אבגעפיהרט אין שפיטאל, וואו ער איז תיכף געשטארבען.

דאס זיינען די פרטים פונ'ם טאג פון 25-טען מאי 1927, איינגעשריבען אינ'ם פאליצייאישען פראטאקאל — פרטים פון א טאג, וואס האט אזוי אויפגעטרייסעלט די יודישע וועלט און אנגעריהרט די בלוטיגסטע וואונדען פון יודישען מארטירערטום; און מען ווארט, מען ווארט מיט אונגעדולד צוזאמען מיט דעם איינגעשלאסענעם שלום אויף דעם ווארט פון דער גערעכטיגקייט. מיט גלויבען ווארט מען, אז עס איז דא א גערעכטיגקייט און אין גיכען וועלען מיר איהר ווארט דערהערען.

(פאריזער היינט).

—0—

טעאטער „סקאלא"

ווייטערע גאסטראלען פון די ארטיסטען ליבלינגע פון לאדזער פובליקום

א. פאליאקאוו, ל. ראבינאוויטש. ‖ א. אניעלא, ב. באריסאווא.

היינט מאנטאג, ד. 30. 9 אוו. גרויסע פאפולערע פארשט. פון 80 גר. ביז 2.50

די בלינדע יתומה

אין 6 בילדער פון שמ"ר.

1 בילד: ביי בעלען אויף פיפערובקע.
2 „ ראנדעוואו אין קאליש-גארטען.
3 „ די גנבה אין באנק-געשעפט.
4 „ דאס אויסבראנען די אויגען פון דער בלינדער יתומה.
5 בילד: אין דער טורמע אויף פאוויאק.
6 „ אויף קבר אבות אויפ'ן לאדזער בית-עולם.
7 „ סוף גנב לתליה.

מארגען דינסטאג, 9 אווענד צו ביליגע פרייזען צום לעצטען מאל

די רומענישע חתונה

מיט'ן אנטייל פון אונזער בעקאנטען אנסאמבל: פרויען: אניעלא, באריסאווא, בעזמאן, גאלדשטיין, פאדערמאן, מאכאראווסקא. מענער: פאליאקאוו, ראבינאוויטש, האמבורגער, מאכאראווסקי, באלבירסקי, פאליאנסקי, אריעל, אייזענבערג. כאר און ארקעסטער אונטער לייטונג פון ל. זעלמאן. אדמיניס-ראטאר: א. בעזמאן. [illegible] בילעטען אין קאסע פון סקאלא. גארדעראבע פריי!

איין-טאגיגער פראטעסט-שטרייק פון לאדזער מעטאל-ארבייטער

צוליב'ן סכסוך אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור".

אין צוזאמענהאנג מיט'ן שטרייק אין דער נימערייע פון דער ווידזעווער מאנופאקטור, איז נעכטען פארג. [illegible] א איבערגעשטעלטע פערזאמלונג פון די לאדזער מעטאל-ארבייטער און זאל [illegible] דער [illegible] כע. [illegible] בעשלאסען געווארען דער [illegible] ארבייטער, וואס זיינען [illegible] און זיך גע[illegible] צו דער ארבייט א'ן ארט פון די שטרייקענדע [illegible] די [illegible] זאמלונג האט זיך ארויס [illegible] א [illegible] נעגאטיווער [illegible] שטרייק-[illegible] און ער איז אנגענומען [illegible] רעזאלוציע אונטערצושטיצען די שטרייקענדע מעטאל-ארבייטער פון דער ווידזעווער מאנופאקטור און צו ערקלערען אין דער נאציאנאלער שטאט [illegible] [illegible] מעטאל-ארבייטער [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

—

פון ספארט-לעבען.

די נעכטיגע מייסטערשאפטס-פוסבאל-מעטשען פון דער פוילישער עקסטרא-ליגא.

„ל.ק.ס." (לאדז) — „חשמונאי" (לעמבערג) 0:3 (0:0)

„לעגיא" (ווארשא) — „פאגאן" (לעמבערג) 8:4 (1:2)

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר בעדמט-זיך פון 6 ביז 7 אין אווענד.
נישט געשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16

טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

...י הריילען...

ס'איז געווארען א יאהר, נאכדעם, ווי שלום שווארצבארד'ס שאס
... בולוואר סען-מישעל אין פאריז האט א סוף געמאכט צו דעם לע-
... ון דיים געוועזענעם אוקראינישען אטאמאן פעטליורא. דער שאס
... וויענערגדיירט די גאנצע יודישע וועלט. אומעטום, ווי יודען לעבען,
... ים. וואו עס שיינט א יודיש הארץ, איז מען אויפגעציטערט געווא-
... ס איז נישט אמת, אז אין יעדען יודישען הויז האט מען געבענטש
... ...יט פון דיים פון פריהערע מלחמה-צייטען שפילען העלדישען יודען
... באר". אבער עס איז אמת, אז קיין שום יודיש הארץ האט נישט
... א בליידען גרייכניטן, דערמאנענדיג זיך, וויפיל אומשולדיגע יודישע
... זיינען געפאלען אין יענע שרעקליכע, פינסטערע יאהרען...
... איז דא א געוואלדיגע טראגעדיע נישט נאר אין די יודישע לײ-
... אויך אין דער יודישער געדולד. אונזער פאלק האט נישט זעל-
... וויראיגע זיינע בלוטיגע ליידען מיט א מיטען גלויבען. אז דאס איז
... פון ווערכע מיר דארף נישט הנקמ'ען. אזוי מוז עס הייסט
... , אזוי איז נישט אנדערש. ארויועגר ווידערשטאנד געגען גרוי-
... וואלדמיטען און אהמיהט נקמה פאר שענדליכער דערנידריגונג
... זערע איינענע, איז אונזער פאלק שוין לאנג נישט בעקאנט. פער-
... מיר האט וואר ביי אונז די אומבעגרייפליכע קאלטבלוטיגקייט צו
... ביי בית מיישה ווענען דער צהיינים און אנ'אויסגלייך מיט די, מיט
... עס אינז ביישיזרט צו לעבען צוזאמען אויך ווייטער. אזוי איז דאס
... אויך די פאראמטען אויף אוקראינא: „חיים נעיטען איז געהוצן, האט
... ביי איז געזאגט... מלחמה, רעוואלוציע, בירגער-קריג — האבען
... ביי געזיכטן תאר זיי אנ'אויסרייד"... מיט ווי דארפען מיר דאך ווייטער
... מיט זיי צוזאמען... מיר האנען דאך נישט אייבע פיהרען קיין מלחמה
... מיר בלייבען דא...
... ערטיט ייררערט זיך. אז נישט נאר איינצעלנע פערזאנען, נאר
... ציע גריפיי פון אייגפלוסרייכע יודען האבען פערנומען א נעגאטי-
... ... צו שווארצבארד'ס טאט, מען איז געגאנגען געגען דעם אנ-
... אנריימטען סימפאטיעס פון איינעם פאלק, כדי נישט אויפצורייי-
... ... כדי נישט אויפצוגלעבען די ווילדקייט פון מאסען, ועל-
... דאך באמת זייער הייט סין א הלבורעלער נעזעלשאפט...
... זייער ווענע, זייהר ווענע — צו ווענע! — האבען זיך געלאזט הע-
... ליכע תרידענם-שטימען מצד די אוקראינער. דא האט מען געפונען
... אויסציאיימשען שווארצבארד'ס טאט נישט ווענעגער ווי א
... פון נאציע כלל-ישראל. דא האט מען זיך גענומען פונאנדערבלא-
... פייער, דראהען אונז און בעניצען דעם טויטען פעטליורא אלס
... ... טראיינען די צושפליטערטע אוקראינישע געזעלשאפטליכ-
... א טראיט נעגען די יודען. אפילו די סאציאליסטישע אוקראינישע
... טעהמייז זיך מיט א געפערליכער העצע ארום דעם קומענ-
... עס...
... יאהר, וואס איז אוועק נאך דעם מארד פון פעטליורא, האט
... נאר איין זאך: אז איצט מוז מען אויסנוצען דעם פראצעס
... איינציגיזר געשיכטליכער אויפגאבע: דערמאנען דער וועלט אן
... שוידערליכער שחיטה אין אוקראינא און דערצעהלען אלע
... טען פון דער דראמע. זאל די וועלט אליין אורטיילען ווענען די
...

ו. גראכמאן.

דער'הרג'עט א יד צוליב א קאפיקע.

מאסקווע. (י.ט.א.) אין דארף די-לעוויטש נישט ווייט פון שטעטעל דובראוו-נע איז די טעג דער'הרג'עט געווארען דער יוד זלמן דווארקין. דווארקין האט געצווינגען זיין ארימע חיונה דערפון, וואס ער איז ארומגעגאנגען איבער די דער-פער און פערקויפט די פויערים מאכאר-קע, טאבאק-פאפיר, נאדלען, פאדים און ענליכע קלייניגקייטען. יעדען טאג פלעגט ער אין דערמריח אוועקגעהן אין דארף און אין אווענד זיך צוריקקעהרען אין שטעטעל.

דעם 12. מאי איז ער, ווי שטענדיג, אוועק פון דער היים און איז מעהר ניט צוריקגעקומען. זייע קלטערן האבען וועגען דעם געמעלדען דער מיליציע, וועלכע איז נאך 3 טעג געפאלען אויפ'ן שפור פון דעם מארד. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דווארקין'ען האט דער'הרג'עט א פויער פון דארף דילעוויטש. דער מארד איז פארגעקומען צוליב דעם, וואס דווארקין האט נישט געוואלט ארונ-טערלאזען 1 קאפיקע פון פרייז אויף א פעקעל מאכארקע: דווארקין האט פער-לאנגט פאר א פעקעל מאכארקע 9 קא-פיקעס און דער פויער האט געוואלט צאהלען 8 קאפיקעס. און ווייל דווארקין האט נישט געוואלט אראפלאזען פון פרייז, האט דער פויער גענומען א שייק אייזען און צעשפאלטען דעם אונגליקליכ-כען דעם קאפ. דווארקין איז געפאלען טויט אויפ'ן ארט.

דער פויער צוזאמען מיט זיינע זיהן זענען ארעסטירט.

רומענישער פאטריארך אין ארץ-ישראל.

בוקארעשט. (י.ט.א.) דער רומע-נישער פאטריארך ד"ר מיראן קריסטעא איז אבגעפאהרען קיין ארץ ישראל און דער בעגלייטונג פון'ם מיניסטער נאלדיש. זיי וועלען בעזוכען אויסער ירושלים אויך דעם נייעם יודישען ישוב און וועלען זיך בעגרענדעם אונטערעסי-רען מיט דער לאגע פון די רומענישע יודען אין ארץ ישראל.

ווי בעוואוסט שפילט דער רומענישער פאטריארך א גרויסע ראלע און פאליטי-שען לעבען פון'ם לאנד. אלס איינער פון די, וואס בילדען די רעגענץ און פאל פון קעניגס פערדינאנד טויט.

צוואנגס-זונטאג-רוה
א פלאג פאר דער ווירטשאפט אין לאנד

(אינטערוויו מיט סענאטאר טרוסקער).

אויף דער גאנצער וועלט האט זיך שוין איינגעבירגערט דער געדאנק, אז ארבייט איז דאס גרעסטע גליק פאר דער געזעלשאפט, ביי אונז אבער האט מען איינגעפיהרט צוואנגס-זונטאג-רוה.

יודען זענען געצוואונגען צו רוהען צוויי טעג אין וואך. און דאס מוז זיך שעדליך אבריפען אויף דער גאנצער ווירטשאפט פון לאנד, אויף די פרייזען, אויפ'ן יקרות א. א.

דאס דאזיגע געזעץ איז אנגענומען געווארען מיט דער הילף פון די אגרא-ריער, וועלכע עס קימערט נישט די אר-בייטס-צייט, ווייל אין דארף ווערט דאס געזעץ נישט אויסגעפיהרט און דינט אויסשליסליך צו רואינירען דעם יודישען האנדעל און מלאכה.

דער יודישער סוחר'טים שטעלט זיך דעריבער נישט פאר קיין פירבעסערונג פון די ווירטשאפטליכע פערהעלטנישען, כל זמן עס ווערט נישט אבגעשאפט ווע-רען די בעגרענצונג פון דער ארבייט.

ביי אונז שאצט מען נאך ביז היינט נישט אב די ראלע פון סוחר אין מען בעטראכט איהם אלס שעדליכער פער-מיטלער. אין אמעריקא אבער שאצט מען אפילו אב דעם ווערט פון'ם פעטע'ן פעדלער, וואס העלפט פערשפרייטען די פראדוקציע און פערגרעסערט אזוי ארום די קאנסומציע.

די רעגירונג האט נישט דאס געהע-ריגע פערשטענדניש פאר דער בעדייטונג פון האנדעל, וואס איז מסוגל דורך א פערגרעסערטער קאנסומציע צו פערלע-נגרן די ארבייטסלאזיגקייט. פערקעהרט, זי לעגט ארויף אויפ'ן האנדעל אנ'אונ-בעהויער גרויסע לאסט פון שטייערען און פערגלייך מיט דער בעשטייערונג פון דער לאנדווירטשאפט. בעת דער פויער פערקויפט זיינע ארטיקלען איז ער פריי פון שטייער, קומט אבער דער ארטיקעל אין סוחר'ס האנד אריין, איז אויף איהם שוין חל דער שטייער.

דער קלענסטער סוחר'ל מוז צאהלען הכנסה-שטייער, בעת דער אייגענטימער פון 15 העקטאר ערד, ווערענס פערמע-גען עס בעטרעפט מעהר פון א גאנצער רייה סוחרים'לעך צוזאמענגענומען איז פריי פון שטייערען. חוץ דעם מוז דער סוחר נאך צאהלען א גאנצע רייה קאמו-נאלע שטייערען, וואס ער איז נישט בכלות אויף זיך צו דערטראגען.

דער סוחר מוז האבען פרייהייט פון בעוועגונג. ער מוז אפטמאל מאכען גיכע רייזעס, כדי צו קענען דורכפיהרען א געוויסע טראנזאקציע. ער וואלט דעריבער גבדארפט בעקומען אנ'אומזיסטען אויסלאנדס-פאס. ביי אונז אבער מאכט מען גרויסע שוועריגקייטען, בעזונדערס פאר יודישע סוחרים.

דעסגלייכען ביי מלוכה-ליווערונגען, אדער ליווערונגען פאר קאמונאלע אינ-סטיטוציעס, קוקט מען ביי אונז נישט אויף דער קוואליטעט פון דער סחורה, אויף בעדינגונגען פון דער קניה, נאר אויף דער נאציאנאלער אנגעהעריגקייט! א יוד קען קיין ליווערונג נישט זיין, הגם די געליווערטע סחורה שטאמט סוף כל סוף פון יודישע אונטערנעהמונגען, צי געשעפטען.

די איצטיגע רעגירונג האט מבטיח געווען צו ענדערן די דאזיגע פערהעלט-נישען, לייידער איז דאס מעהר נישט געווען, ווי א הבטחה.

עס איז דעריבער א ברענענדע נויט-ווענדיגקייט פאר'ן יודישען סוחר זיך צו ארגאניזירען אין מעכטיגע ארגאניזאציעס ווייל אפילו נאכ'ן איינפיהרען די האנ-דעלס-קאמערן, וועט נאר די סוחר'ישע ארגאניזאציע ווי געהעריג קענען שיצען די רעכט פונ'ם יודישען סוחר.

צום גליק ווייזט דער וואוקס פון די ארגאניזאציעס אויף דער פראווינץ, אז דער יודישער סוחר איז געקומען צום בעוואוסטזיין פון דער קראפט פון אר-גאניזאציע.

פער'משפט א מוהל צו 2 יאהר תפיסה.

מאסקווע. (י.ט.א.) דער וועליבער קרייז-געריכט האט פער'משפט צו צוויי יאהר תפיסה דעם מוהל רויטבערג, וועל-כער איז בעשולדיגט געווען אין דעם, אז צוליב דעם, וואס ער האט נישט גע-נוגט די סאניטארע און אנטיספעטישע בעדינגונגען ביים מוהל זיין, איז דאס קינד געשטארבען פון בלוט-פערגיפטונג.

די עקספערטיז האט פעסטגעשטעלט, אז פאר דער אפעראציע האט דער מוהל נישט געמאכט די געהעריגע דעזינפעק-ציע און האט מוהל געווען דאס קינד מיט אנ'אומריינעם מעסער. די אקושער-רין, וועלכע האט נאך דער אפעראציע נישט אכטונג געגעבען אויף דעם קינד און האט אזוי ארום פערזוימט די בלוט פערגיפטונג איז פעראורטיילט געווארען צו 1 יאהר מיט 6 חדשים ארעסט. אויסער דעם איז זיי ביידע פערבאטען גע-ווארען צו פערנעמען זיך מיט זייער פראפעסיע 5 יאהר נאכדעם, ווי זיי וועלען אבקומען זייער שטראף.

דער העכסטער אוקראינישער געריכט וואוהין די פעראורטיילטע האבען דער-לאנגט א קאסאציע, האט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון דער ערשטער אינ-סטאנץ.

„היאס-יקא-עמיגדירעקט" אין רומעניע — לעגאליזירט.

בוקארעשט. (יט"א) דא האט גע-וויילט, אויפ'ן וועג קיין קאנסטאנטינאפאל ד"ר דזשעמס בערנשטיין, דער דירעקטאר פון „היאס-יקא-עמיגדירעקט". דער צוועק פון זיין קומען קיין בוקארעשט איז גע-ווען צו פעראייניגען אלע יודישע עמי-גראציע-אנשטאלטען און צענטראליזירען די עמיגראציע-טעטיגקייט פאר גאנץ רו-מעניען אין בוקארעשט.

ביי דער געלעגענהייט פון ד"ר בערנ-שטיין'ס בעזוך זענען לעגאליזירט געווא-רען די סטאטוטען פון דער רומענישער „היאס-יקא-עמיגדירעקט"-אבטיילונג.

דער פאראגראף „31"

– אדער –

נאכאמאל אונזערע „נשמה-פערזארגער".

פון י. העגעם.

ס'איז קיין נייעס נישט: מיר הערען גאנץ אפט, שוין צו אפט, א וועה-געשריי פון דער פראווינץ. וואו א טייל פון דער בעפעלקערונג ווערט אומזיסט און אום-נישט געקעפעלדעט. ווארשע, לאזט זיך זעהר אפט אויס, ווייס גאר נישט פון די בעגרענצונגען, חרפות און גזרות, וואס א סטאראסטע, צי נאר א קלענערער בעאמטער, לייגען אויף דער פראווינץ ארויף. עס מאכט דעם איינדרוק, ווי מאנכע אמטען אויף דער פראווינץ וואל-טען נישט געווען אויסגעפיהרט ארגאנען פון דער מלוכה, נאר נעזונדערבעדרישע. ווארשע מעג טאקי ארויסגעבען פערארד-נונגען, זיי זענען אבער נישט חל אויף דער פראווינץ (וועגען די קרעסען איז שוין איבעריג) אין טאמער ז גען זיי יא פערעפענטליכט זענען די אמטען בכח עפעס צו ענדערן, אויסמייטשען אנדערש אביסעל, צי נאך מוסיף זיין, ווי דער שכל זייערער טראגט אויס.

פערלאזען זיך אויפ'ן שכל און אויפ'ן יושר פון מאנכע פראווינץ-בעאמטע איז שווער, און ס'געהט דערפאר קיין טאג נישט אריבער אהן אינטערוועגען, דע-לעגאציעס, אנקלאגעס, מען קלאפט אן די שוועלען פון די מאכט-פערשטעהער, וכדי בזיון וקצף.

לאדז, די גרויסע לאדז, איז זיך פון צייט צו צייט מתקנא אין דער אבגע-לעגענער און אב-עקסטאנענער פראווינץ. אנטקעגען וואס איז דאס געזאגט געווא-רען? אנטקעגען דער היגער קאמיטע פאר אלג. בילדונג, וואס האט בעהאל-טענע, אדער ריכטיגער געזאגט, אפענע כוונות בנוגע דעם יודישען קינד.

וועגען דעם עיקר עולה, וואס עס איז אונז אפגעטון געווארען, מיט דער פער-ארדנונג פון אַט דער קאמיסיע, האב איך בעריהרט אין מיין פריהערדיגען ארטיקעל. עס דארף נאך אבער ארייגגעבראכט ווערען קלארקייט אין דעם ענין.

דער פאראגראף 31 אין „דזשענניק אוסטאוו" נאך פון יאהר 1919, אויף וועל-כען די אויפגעגעדרמאנטע „קאמיסיע" שטיצט זיך די גאנצע צייט, זאגט אזוי: דאס איינשרייבען קינדער אין פריוואטע שולען דארף פערענדיגט ווערען ענדע אויגוסט.

איהר הערט ווערטער? דער פאראגראף שטעלט אינז אייגענטליך אויף נישט גאנץ צופרידען. ווייל יודען האבען שוין פון לאנג אן א טערמין — דעם „בין הזמנים". דער פאראגראף האט דעם יו-דישען טאטען קיין טובה נישט געטון; א יודישער טאטע ווייס פאר זיין קינד'ס אביסעל תורה אבגעבען דעם ביסען פון מויל, ער האט אבער א טבע, דער יודי-שער טאטע, ער פערשפעט'גט! דאכט זיך, בעקומען שוין פון זומער-וואקאנצע, אוועק שוין דער זומער, בלעטער געלע פאלען שוין פון די בוימער—גיט פערזארג שוין דיין קינד מיט א מקום של תורה והכמה!... עט.. גיט ער זיך א טראכט, חול המועד סוכות וועל איך עס אויך בעווייזען, צי גאר נאך סוכות.. וואס, מען וועט איהם נישט צונעמען? טאקי נישט צונעמען, ר' יהודי! א פאראגראף איז פערהאן, מיט א נומער 31 און געה מאך!

ציהט זיך שוין דער פאראגראף, וועל-כען דער יור האט נאך נישט פערדאיעט, פון 1919, ברייט זיך אין איהם יעדעס יאהר אפ, כאפט איהם צו א קינד אויף א גאנצען שול-יאהר, און דער יוד קען זיך נאך אלץ נישט אבגעוואויגען פון זיין „בין - הזמנים". פערפאלען אבער — א בפירושער פאראגראף. איז זיך אבער מיישב די היגע קאמיסיע פאר אלגעמ. בילדונג און שליסט די ליסטע פון די פריוואטע שולען מיט פולע דריי חדשים פריהער! ווארשע זאגט: אויגוסט! זאגט די לאדזער קאמיסיע: מאי!

זי ווייס גוט, די קאמיסיע, אז די קויף וועט נישט טרעפען די לאדזער דייטשען. דייטשען זענען נישט פער'חו-האט, דיי-טשען—כאטש זיי ווערען אמאל געשטרו-כעלט מיט אנ'איבעריגען קופעל ביער, זענען זיי גיכטערער אין דעם פרט פאר די יודען, וואס טרינקען נישט. ווי ס'איז ארויס די פערארדנונג בנוגע איינשרייבען די קינדער ביז ענדע מאי, (א נישט ווע-רען זיי פערעכענט אלס שילער פון דער „פאושעכנער" שול), האבען זיי געוויס נישט געוואוסט, און אוראי גענומען טראג-גען די דעקלאראציעס מיט די געהעריגע בעלעכטונג וואוהין זיי גיבען אפ זייערע קינדער... יודען, וואס גלויבען זיך מעהר אין זייערע ספעציעלע שולען, ווייזען זיך, אוראי, דארט נישט. ביי א יודען אין קאפ באמבעלט זיך נאך אלץ דער אמא-ליגער „בין הזמנים"! אין דער תינוקא

זענען יודען נישט צו פערשטעהן: א יוד איז בדיעבד נישט גלייכגילטיג צו דער ערציהונג פון זיין קינד, פאר וועלכען ער טוט איבער זיינע כוחות, ער איז אבער נישט קיין אויפקלייבער, ער גיט זיך נישט אפ קיין דין וחשבון — וואס לערנען? וואו לערנען? א קלענערער טייל יודען, וואס ווייסען כלומר'שט יא אין וואס דער יונגער דור נויטיגט זיך זענען געכלעטיג. „דערווייל—קלערט זיך דער יוד—האב איך בילכערע זאכען צו ערלעדיגען, אונטערשרייבען וועקסלען איז וויכטיגער ווי אונטערשרייבען א דע-קלאראציע אין דער שולע".—

דאס אלץ ווייס די אזוי גערופענע קאמיטע פאר שול-בילדונג, וואס האט איהרע כוונות, און נוצט אויס די שוואכ-קייטען פון יודישע טאטע-מאמעס צוליב איהרע צוועקען: אסימילירען דאס יודישע קינד, אפוישען און אויסמעקען פון דעם צארטען נפש'ל דער מאמעס מילך און דעם טאטענס זכר, דעם גרעסטערען טייל פון יודישע קינדער האט זי, צוליב דער ארימקייט פון דער בעפעלקערונג, שוין פונאנדערגעטיילט אין איהרע שולען. איצט וויל זי דאס זעלבע טון מיט דעם רעשט... דארף מען דערצו א קלייניגקייט: מען נעמט און מען מאכט אין א פארא-גראף 31 איבער פון אויגוסט אויף מאי און פארטיג! ס'הייסט ווארשא זאגט טאקי: ענדע אויגוסט, מיר אבער, אין לאדז, געפינען אצן, אז בעסער איז (פאר וועמען?) ענדע מאי, און טוט אונז עפעס!

עס ווילט זיך אבער פרעגען די ה"ה פון דער קאמיסיע פאר אלג. בילדונג: זייט אזוי גוט און זאגט: איהר, וואס איהר ווילט מיט גוואלד ארויסרייסען דאס יודישע קינד פון זיין שולע, וועלכע איז צוגעפאסט אי צו די פאדערונגען פון דער שול-מאכט, אי צו איהם, צום קינד, וועלכע שולען האט איהר פאר איהם אנגעגרייט אנשטאט די, וואס איהר צע-שטערט?

מיר קענען איהם גוט, אייער שול-פראגראם, וואס האט קיין זילבע נישט פון דעם, וואס א יודען איז טייער. נישט זיין שפראך און נישט זיין געשיכטע.

איהר האט דען דא שולען, וואס זיינען בעשטימט פאר יודישע קינדער? איהר האט דאך נאר שולען פאר מתם-קינדער, וואס פייערן שבת", אויך אין די שולען פערבאט מען ביסלעכווייז די יודישע לעהרער אויף קריסטליכע, דאס הייסט: אויף לעהרער, וואס פייערן אי שבת אי זונטאג. דרך אגב, איז טשעקאוויג, ווי די שול-מאכט קוקט אויף דער „פאדראגאגי-שער" זייט פון דעם אויפטו. מיר, משום'ע מענשען, האלטען עס פאר נישט גאר גוט...

איהר האט א קליינע נעץ פון שולען, איהר פאקט זי אן מיט קינדער, ווי חיות-גאר אין א שטייג, איהר קירצט דאס פראגראם, צוליב די צוויי „סעזאנען" דארט, ווי אין א קינע. וואס יאגט איהר זיך אזוי נאך דעם „רעשט" יודישע קינדער?

די „פאושעכנע" שולען זענען אפשר גוט, זיי זענען אבער גוט פאר'ן נישט-יודישען קינד! די בראשעמאמטיעס פון א. ב. צ. און ווייטער, איז אויסער, וואס זי איז גוט, איז זי אויך הייליג, אבער ווידער אמאל: פאר'ן נישט-יודישען קינד! דאס יודישע קינד בעקומט דארט פון זיינע הייליגקייטען גארנישט!

דער „קולניק" וועגען נישט טארען אנעמען קינדער אין א פריוואטע שולע נאכ'ן „מאגאט מאי" איז צושיקט געווא-רען אלעמען. די דייטשען, למשל, האבען איהם אויך בעקומען. די דייטשען אבער האבען זייער עפענטליכע דייטשע פאלקס-שול, אויף דייטש ממש! די גע-קשיוהרטע זענען מיר; מיר זענען בעי שטייערט פאר די שטאטישע שולען פונקט ווי אלע, און האבען פון איהר גארנישט; מיר האלטען, דערפאר אויס פאר אונזערע לעצטע גראשענס, אייגענע שולען, וזכט מען אלץ עצות, מען איז מוסיף אויף פאראגראפען, כדי איינצוואר-פען זיי די אהלי-תורה אונזערע.

עס דער אטענטאט אויף דער יודישער פריוואט-שולע, וועלכע איז דעם בעשערען יודען צום הארצען—הייסט איבערגעכאפט די מאס. די יוד. געזו. וועט דאס מאל מיט אלע כחות זיך ענטקעגענשטעלען דער כוונה לגבי דער יודישער ערציהונג, וואס שטעהט נישט אין קאנפליקט מיט די פאדערונגען פון דער שול-מאכט!

...אל-אוקראינישע קאנפערענץ פון „אזעט".

...ע. (יט"א) דעם 21-טען מאי ... כארקאוו בעענדעט די אלא... די קאנפערענץ פון „אזעט". ...ש והער פון „צענטראלען ...גלידער פון ראט און פער... אוקראינער „אזעט" הא... ...טייליגט אין דער קאנפערענץ ... וועלכע האבען פערטרעטען ... טייזענד „אזעט"-מיטגלידער ... יודיש קרייזען אויף או...

... „אזעט" אויף אוקראינע האט איצט 39 קרייז-אבטיילונגען מיט 242 ראיאנישע אבטיילונגען און מיט לערך 600 „אזעט"-קאמערלעך, וועלכע ציהען צוזאמען קרוב 50 טויזענד מיטגלידער. פאר די לעצטע 15 חדשים האט זיך די צאהל מיטגלידער פערגרעסערט אויף קרוב 40 טויזענד. „אזעט" האט אויך קאלעקטיווע מיטגלידער, ווי קאאפעראַ-טיווען, קרעדיט-קאסעס א. א. וו. מיט-גלידער פון „אזעט" נישט-יודען זענען אויף אוקראינע פערהאן לערך 3 פראצ.

...ערענץ וועגען שאפען א מלוכה-...ערבאנד פון יודישע קהלות אין דייטשלאנד.

...(יט"א) די טעג איז אין ...געקומען א קאנפערענץ פון ...אנדען פון יודישער קהלות ...ר, אין וועלכער עס האבען ... דער דייטש-אוריענטעלי... פערבאנד, דער פרייסי... און אנהאלטישער לאנד ... אויך האמבורג, ברעמען ... דער צוועק פון צוזאמענ... ... צו געפינען אנ'אויכ... דרום-דייטשען פערבאנדען ... די מיוננגגס-פערשידענ... סטאטוט פון מלוכה-פער... יודישע קהלות אין דייטש-לאנד. פון די דרום-דייטשע פערבאנדען איז אויף דעם צוזאמענפאהר געווען רע-פרעזענטירט נאר דער בייערישער פער-באנד. נאך אויספיהרליכע בעראטונ-גען איז אנגענומען געווארען דער פאר-שלאג פון ה' קאלענבאך, אז מען דארף זיך בעמיהען צונויפרופען וואס שנעלער דעם מלוכה-צוזאמענפאהר פון די יודי-שע קהלות אין דייטשלאנד. עס דארף אויך געשאפען ווערען א קאמיסיע, וואס וועט פרעגען צום ענדגילטיגען אויס-גלייך די הגעה אלע איינצעלהייטען צווי-שען די בעזונדערע פערבאנדען.

געוואלט איהם מאכען פאר א „היינקעמאן".

ווילנע. — מיטוואך ארום 11 אווענד וועגען צום דראשקאזש אנטאני ש״עקאווסקי צוגעקומען צוויי עלעגאנטע געקליידעטע הערן, וועלכע האבען איהם פארמיט בעצאהלט 5 גילדען און בעהייסען זיך פיהרען אויף דאלניע. ווען די דראשקע האט זיך שוין געפונען אויף דאלניע אין א פינסטערען ווינקעל, האבען זיך די פאסאזשירען פלוצלינג געווארפען אויפ׳ן דראזשקאזש און איהם אנגעהויבען צו שטיקען פאר׳ן האלז. איינער פון זיי האט איהם אראפגעווארפען אויף דער ערד, ארויסגענומען פון זיין קעשענע זיין גאנצען פערדינסט פון א פאר צענדליג גילדען. די אנפאלער האבען זיך אבער דערמיט נישט בעגנוגענט און מורא האבענדיג, דער דראזשקאזש זאל זיי נישט נאכיאגען, האבען זיי ארויסגעכאפט א מעסער און אויסגעפיהרט איבער איהם א שענדליכע „אפעראציע", וועלענדיג איהם מאכען פאר א סריס, און זענען נאכדעם אין דער פינסטער נעלם געווארען.

דער „אפערירטער" האט דערווייל אויפגעהויבען גוואלדיגע קולות, וועלכע האבען צוגעצויגען א פאר צופעליגע פאריבייגעהער.

דערזעהענדיג פאר זיך דעם ליגענדען אין א קאלוזשע בלוט, שוויקאווסקי האבען זיי איהם ארויפגעלעגט אויף דער דראזשקע און איהם אפגעפיהרט אין יודישען שפיטאל אין א ערנסטען צושטאנד.

די פאליציי זוכט די אויספאורפען.

—0—

געשטארבען ביים פאבאר.

ראוונא, (ספ.) דער יונגערמאן זילבערפארב, וועלכער האט זיך געשטעלט צום פאבאר, איז אריינגעקומען פאר דער קאמיסיע און בעת דער דאקטאר האט איהם גענומען אונטערזוכען איז איהם שלעכט געווארען און איז געשטארבען.

—0—

די דימאנטען - שטאט אין דרום-אפריקא.

די גרויסע דימאנטען-גרובענס בעשעפטיגן טויזענדער ארבייטער

מיט אייניגע וואכען צוריק האט די דימאנטען-שטאט קימבערליי אין דרום-אפריקא געפייערט איהר 60-יעהריגען יובילעאום. אויף דעם ארט, וואו ס׳איז אמאל געווען א גרויסער זאמדיגער שטח בליזט איצט א גרויסע שטאט. אמת מיט ווייניג שעהנע געביידעס אבער דערפאר מיט מאסען לאגער-געצעלטען, אין וועלכע עס וואוינען די דימאנטען-ארבייטער.

די שטאט לעבט אויסשליסליך פון דער דימאנטען-פראדוקציע. דא איז נישט בנמצא קיין שום אנדערע אינדוסטריע און קיין אנדערער האנדעל. און דעם ערשטען דימאנט, וואס איז געפינען געווארען אין דרום-אפריקא, האט די שטאט צו פערדאנקען איהר ענטוויקלונג.

ערשט אין פאריגען יאהר איז בעקאנט געווארען די אמת׳ע געשיכטע, ווי אזוי עס איז אויסגעפינען געווארען דער ערשטער דימאנט אויף די פעלדער פון קימבערליי.

ביז אהער האט מען געגלויבט, אז א געוויסער ניקערק האט ענטדעקט דעם ערשטען עדעלשטיין. זיינע קינדער האבען שפילענדיג זיך מיט שטיינדלעך, געפינען עפעס אזא גלאנציגעס שטיינדעל, מיט וועלכען עס האט זיך פעראינטערעסירט א סוחר מיט׳ן נאמען ריילי.

דער דאזיגער סוחר האט געבעטען ביי ניקערק׳ען ער זאל איהם געבען דאס גלאנציגע שטיינדעל א מתנה. ניקערק נישט האבענדיג קיין השגה, אז אין דער סביבה געפינען זיך דימאנטען האט גאטירליך זיין פריינד נישט געקאנט אבזאגען דערין. דאן איז דער סוחר אוועק צו א יובילער און איהם פארגעשלאגען דעם שטיין צו קויפען. דער יובילאר האט אבער ערקלערט, אז דאס איז נישט מעהר, ווי גלאז.

דער סוחר האט אבער זיך נישט געמאכט דערפון און האט דעם שטיין אהינגעשיקט צו אונטערזוכען צו א געוויסען דאקטאר א כעמיקער. יענער האט טאקי באלד בעשטעטיגט, אז דער שטיין איז א עכטער דימאנט.

מוגדעפטיוועגען האט קיינער דאס נישט בעהאלט גלויבען. דער דאקטאר, וואס האט דעם שטיין געוויזען אויף א באנקעט זיינע פריינד, איז פשוט אויסגעלאכט געווארען. אבער באלד דערויף האט זיך דעם ענערגישען סוחר איינגעגעבען דעם עדעלשטיין צו פערקויפען פאר א פרייז פון 500 פונט שטערלינג. אזוי האט ביז אהער אנגענומען די געשיכטע מיט׳ן אויסגעפינען די דימאנטען אין דרום-אפריקא.

אין יאהר 1925 האט אבער א געוויסער אלטער מאן מיט׳ן נאמען יאקאבס פערעפענטליכט א ערקלערונג אין דער פרעסע, אז נאך אין יאהר 1866 האט ער אויסגעפינען דעם ערשטען דימאנט. ער דערצעהלט, ווי ער האט דאן דעם שטיין געוויזען זיין מוטער. די מוטער בעזעהענדיג דעם גלאנציגען שטיין האט געהייסען פרובען מיט איהם שניידען גלאז. דאס האט זיך אויך באלד איינגעגעבען. דאן האט דעם שטיין צוגענומען דער סוחר ניקערק.

דער דאזיגער אלטער מאן, וואס האט דער ערשטער געזאלט האבען אויסגעפינען א דימאנט אין דרום-אפריקא לעבט היינט צו טאג אין גרויס נויט. נישט קוקענדיג דערויף, וואס די געזעלשאפטען, וואס עקספלאאטירען די מינעס מאכען גלענצענדע געשעפטען.

לעצטענס האט דער בירגערמייסטער פון קימבערליי ארויסגעלאזען אן אויפרוף צו דער בעפעלקערונג צו שטיצען דעם אלטען דימאנטען-ענטדעקער אויף א ווירדיגען אופן, כדי ער זאל זיינע לעצטע יאהרען קענען צוברענגען אין כבוד.

—0—

בייגעשטראפט א רב פאר ניט שווערען אין געריכט.

לוצק. — דעם 4-טען מאי ה. י. איז אין לוצקער פרידענס-געריכט געשעהן א אינטערעסאנטער פאקט:

דער לוצקער שטאט-רב יחיאל יצחק ראפאפארט איז דעם 15-טען מערץ ה. י. אויפגעטרעטען אין היגען קרייז-געריכט אלס עדות אין א פראצעס צוליב א געשלעג. ווען דאס געריכט האט פונ׳ם רב געפאדערט, ער זאל אבגעבען א שבועה, האט זיך דער רב דערפון ענטזאגט, מאטיווירענדיג עס דערמיט, אז אלס אפיציעלער רב איז איהם, לויט׳ן יודישען דין, פערבאטען אבצוגעבען א שבועה. דאס געריכט האט זיך אבער פעררופען אויפ׳ן געזעץ פון סיים, לויט וועלכען בלויז קריסטליכע גייסטליכע זענען פריי פון אבגעבען א שבועה. ווען דער רב האט זיך ווייטער געהאלטען ביי דאס זייניגע האט דער אויפטרעטענדער אין דעם פראצעס אדוואקאט ראטמעלד בעפרעגט דעם רב פון עדות זאגען. דער פראקוראר האט זיך אבער דערמיט נישט בעגנוגענט און האט פערפיהרט קעגען רב א פראצעס פאר נישט וועלען אלס עדות אפגעבען א שבועה.

דעם 4-טען מאי ה. י. איז דער פראצעס בעטראכט געווארען אין לוצקער פרידענס-געריכט. עס האבען נישט געהאלפען דעם רב׳ס טענות און דאס געריכט האט איהם פער׳משפט פאר נישט וועלען אבגעבען א שבועה אויף הונדערט זלאטעס שטראף אדער 10 טעג ארעסט און 20 זל. געריכטס-קאסטען. ווי מען שמועסט, וועט דער ענין נאך דערגעהן ביז׳ן העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל אין ווארשע.

לעזט, אבאנירט
— דאס —
„לאדזשער טאגעבלאט".

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבערלעבענישען און ליידענשאפטען.

(25-טע פארטזעצונג).

פון רופען א דאקטאר האט נישט געקענט זיין קיין רייד. דער גרעסט... דאקטאר וואלט נישט געקאנט געבען אין עורעם פון משעמני, ווען מען וואלט אי... אפילו אבגעשאטען מיט געלד. דער הענקער האט איהם געהייסט, חי ער ה... געקענט. דעם הענקער׳ס טאכטער, אנא, איז די גאנצע צייט נישט אפגעטרעטען ... איהם. זי איז ארומגעגאנגען נעבען איהם, ווי א געליבטע שוועסטער ביי א קר... קען ברודער.

מיר האבען שוין דערצעהלט, אז ארטור האט זי געבעטען, זי זאל ג... צו עלווירא און זאל איהר דערצעהלען, וואו ער געפינט זיך. מיר האבען ש... דערצעהלט, אז גרעפין עלווירא האט געשריבען א בריף צו איהם. אנא האט ג... זעהן, מיט וואס פאר א פרייד ארטור האט צוגענומען עלווירא׳ס בריף, ווי ... האט איהם געקושט און צוגעפרעסט צום הארצען.

— אך! — האט די ארימע אנא געזיפצט, וואס א מענש מיך אויך ... ליבען? נעין, איך בין דעם הענקער׳ס טאכטער, א פערשאלטען ווזען!

עס איז שוין געווען רעכט טונקעל אין דרויסען, ווען עלווירא איז צו... קומען צום עורעם פון משעמני. אין צימער, וואו דער קראנקער ארטור איז ג... לעגען, זענען געזעסען דער הענקער, זיין פרוי און זיין טאכטער אנא. ... האט מען שוין געקענט רעדען מיט איהם. פלוצלינג האט מען דערהערט קל... פען אין טיהר. — דאס איז א פרעמדער — האט דער הענקער געזאגט — ... דעריקען שוין אן קלאפען, אז דאס איז א פרעמדער. וואס קען ער דען ... זאגען?

ער איז ארויסגעגאנגען עפענען די טיר. ווי איבערראשט איז ער ... געווארען, ווען ער האט דערזעהן פאר זיך א רייכע און פארנעהמע דאמע, ... אזא וויזיט האט ער זיך געווים נישט גערעכט. מענער פלעגען נאך אמאל קומ... צום עורעם, אבער דאמען קיינמאל נישט.

— וואס ווילט איהר, מאדאם? — האט ער געפרעגט — וואס ... איהר דא?

— באראן פאן באטיאני געפינט זיך ביי אייך — האט עלווירא געענטפער... קען איך איהם זעהן?

— ער איז קראנק און קען נישט אראפקומען צו אייך — האט דער ... קער געזאגט — איהר, מאדאם, וועט געוויס נישט וועלען אריינגעהן אין ... פון משעמני. איהר ווייסט דאך אוראי, אז דא וואוינט דער הענקער. — ... געהט עס עס מיך אן, ווער דא וואוינט — האט עלווירא אויסגערופען — ... וויל זעהן דעם באראן באטיאני. איך וויל מיט איהם רעדען. פיהרט מיך צו א... גוטער מאן.

זי האט ארויסגענומען א ביטעל געלד און האט איהם דערלאנגט.

— איבערלעגט אייך, מאדאם! בעדענקט אייך, וואס איהר טוט — ... דער הענקער געזאגט — ווייסט איהר דען נישט, אז דאס דאזיגע הויז איז ... שאלטען פון אלע, וועלכע טרעטען איבער מיין שוועל? געהט צוריק! — ... האב אייך איינמאל געזאגט, אז איך וויל רעדען מיט׳ן באראן פאן באטיא... איך געה נישט צוריק!

נו, אלזא, קומט מיט מיר — האט דער הענקער געזאגט און האט זי ... געפיהרט אויף די טרעפ צום צימער, וואו ארטור איז געלעגען.

עלווירא איז מיט פעסטע טריט געגאנגען אויף די טרעפ. אין אנ׳אנדער... צייט וואלט זי געציטערט בלויז פון געדאנק צו געהן מיט׳ן הענקער ביי ... אין שטוב; יעצט אבער, וויסענדיג, אז איהר געליבטער געפינט זיך אונ... דעם דאך, האט איהר נישט אויסגעמעהלט קיין מוט.

דער הענקער האט זי ארויפגעפיהרט צוויי טרעפ הויך, האט געעפענט ... טיר און זי אריינגעלאזט. ער האט געגעבען א ווינק צו זיין פרוי און צו ... טאכטער. זיי זאלען ארויסגעהן.

עלווירא איז געבליבען אליין אין צימער מיט איהר געליבטען א... ער האט זי דערקענט. ער האט געוואלט אויפשפרינגען פאר פרייד און ... ער האט אבער נישט געקענט. זיין וואונד האט איהם דערמאנט, אז ער ... זיך נישט ריהרען.

— עלווירא! — האט ער אויסגערופען.

— ארטור! — האט זי געענטפערט.

אין דער ערשטער מינוט האבען זיי ביידע נישט געקענט רעדען. ... בען זיך אנגענומען פאר די הענד, האבען זיך געקוקט אין די אויגען און ... געקענט ארויסרעדען א ווארט. זיי זענען געווען ווי פערגליווערט, פערפאר... זייערע געפיהלען. ענדליך איז דאס איינז צעגאנגען. עלווירא האט אנגעה... צו וויינען. קלארע, הייסע טרעהרען האבען געגלאנצט אויף איהרע ברעמ... זענען אראפגעפאלען אויף די נאקעטע ברעסטער פון דער וואונדע...

— איך בין געקומען אייך זאגען, אז איך מעהר מארגען קען ... מיין ברודער דארף באלד קומען. איך קען אבער נישט ווארטען, ביז ... קומען. איך האב תיכף׳טערטאט צו טון. אבער גענוג פון מיר. לאמיר ... אייך, וואס מאכט איהר? ווי פיהלט איהר זיך?

— איך בין נאך זעהר קראנק און זעהר שוואך, עלווירא — האט ... געענטפערט — אך, ווען איך זאל מיך פיהלען נאר עטוואס שטארקע... איך אויפגעשטאנען פון מיין בעלעגער און אייך געדאנקט פאר אייער ... ליבשאפט, פאר אייער העלדענמוט צו קומען דא אהער. איך פיהל, עלווירא... עס האט אייך געקאסט צו קומען דא אהער. וואס בין איך דען, אומגליק... איך בין דאך נאר א...

— רעדט עס נישט ארויס, דאס שרעקליכע ווארט! — האט עלו... בעטען — זאגט עס נישט ארויס! איהר וועט עס נישט זיין! איך וועל ... ביז איך וועל אייך בעפרייען, ביז איך וועל אייך רעטען. איך וועל ... די גאנצע וועלט. ווען קיינער וועט מיר נישט ענטפערן אין בודאפע... איך פאהרען קיין ווין צום קייזער יאזעף.

— איך דאנק אייך, טייערע עלווירא! איך בין זיכער, אז עס ... לונגען. קיינער וועט נישט קענען ענטקעגענשטעלען זיך קעגען אייער ... און קענען אייערע טרעהרען. דאן וועט דעם מענש, וואס האט מיך ... דערצו. וועט צו די מענשען, וואס האבען מיך געוואלט מאכען צו ... צו שפאט. מיין הענט איז נאך שוואך און געבונדען. וועט זי אבער ... וועט זי ווערען שטארק ווי פריהער. דאן וועט דעם נידערטרעכטיגען ... ער אליין האט געהייסען מיך ברענגען אהער!

עלווירא האט געזעהען, ווי ארטור ווערט שרעקליך אויפגערעגט ... האט זיך געבעטען די מיח איהם צו בערוהיגען. זי האט איהם דערצ... וואס עס האט פאסירט מיט איהר, זייט ער איז פערשוואונדען. זי ... דערצעהלט, אז גראף ראדעצקי איז געווען ביי איהר און האט איהר ... ווי אזוי ארטור איז פערשוואונדען.

— ער האט עס גוט געמאכט, דער שווינדלער! ער האט ג... רעכענט — האט ארטור אויסגערופען. עס איז מיר נאר א וואונדער... האט דיר נישט געוויזען עפיס א פאפיר, אז איך האב איהם אליין ... ער זאל מיך שיקען אין עורעם פון משעמני. אזוי זענען זיי די ... קוים טון זיי אט א נידערטרעכטיגקייט, האבען זיי באלד בעוויזען ... נען גוט און פרום.

(פארטזעצונג קומט)

ר׳ ישראל בעל שם טוב

דער שעפער פון חסידיזם אין פוילען.

— פון — **גרשם באדער.**

היסטארישע שילדערונג

V.

וואונדערליכע מעשה׳לעך וועגען בעש״ט.

ווי ווייט די התלהבות פונ׳ם בעל-שם-טוב האט געקענט גרייכען, האט אנ׳אנדערער חסיד דערצעהלט, אז עס איז געווען א מנהג אין מעזשיבעזש. אז דער בעל-שם-טוב פלעגט אום ראש-חודש זאגען „הלל" פאר׳ן עמוד. האט אמאל דער חזן נעענדיגט די שחרית׳דיגע שמונה-עשרה און אויסגעדרעהט דעם פנים פון עמוד צום בעל-שם-טוב, ער זאל צוגעהן זאגען „הלל", איז דער בעש״ט געשטאנען אויף זיין ארט, איבערדעקט מיט׳ן טלית איבער זיין קאפ, און עס האט מיט איהם געטרייסעלט, ווי א קדחת. האט יעדער מורא געהאט אויסצורעדען א ווארט און איינער צום אנדערען האט זיך נור צוגעוואונקען מיט די הענד. איז דאן ר׳ וואלף קוצעס צוגעגאנגען צום בעל-שם-טוב, אויפגעדעקט ביי איהם דעם טלית, כדי צו זעהן, וואס דער בעל-שם-טוב טוט, האט ער זיך אליין אויך דערשראקען, ווייל עס האט דעם בעל-שם-טוב׳ס פנים געברענט, ווי פייער און די אויגען זענען ביי איהם געווען פערשטארט, ווי ביי א גוסס. האט ר׳ וואלף צוגעוואונקען מיט דער האנד צום חזן און ביידע האבען צוגעפיהרט דעם בעל-שם-טוב צום עמוד, וואו ער איז באלד א ביסעל צו זיך געקומען און האט מיט א כוונת׳דיג געבראכען קול אויסגעשריגען די ברכה „לקרא את ההלל".

דעמאלט האט אויך איטליכער בעשיינפערליך געוועהן, אז דער בעל-שם-טוב ווייסט גארנישט, וואס עס טוט זיך ארום איהם, ווייל די נשמה זיינע שוועבט ערגעץ אין די עולמות עליונים. שפעטער האט זיך ביים בעל-שם-טוב ארויסגערוקט דער טלית פונ׳ם קאפ, איז צוגעגאנגען ר׳ אליהו מגיד צום עמוד און געפאלען ארויפרוקען דעם טלית, איז אזוי ווי ער האט זיך צום טלית צוגעריהרט, האט עס אנגעהויבען טרייסלען מיט איהם במעט נישט צום אויסהאלטען. און ווען דער בעל-שם-טוב האט אין יענעם טאג ארונטערגענומען דעם טלית נאכ׳ן דאווענען און האט איהם אוועקגעלעגט א רגע אויפ׳ן טיש, האט איטליכער בעמערקט, ווי ער וויבט זיך, ... ווי ער האט זיך געהויבען אין בערודערט אויפ׳ן בעל-שם-טוב׳ס אקסלען.

אינמאל, בעת א נסיעה וועגען „פדיון שבויים", איז דעם בעל-שם-טוב אויסגעקומען צו האלטען שבת אין מיטען פעלד. עפיס האט ער זיך דעמאלט טועה געווען אין זיין חשבון וועגען דעם כח פון זיינע פערד, וועלכע האבען איהם יענעם פרייטאג נישט געקענט דערשלעפען צו א ישוב פון יודען. האט ער געמוזט בלייבען איבער שבת אין מיטען פעלד. איז ווען ער האט זיך אוועקגעשטעלט מקבל-שבת זיין און ער האט געזאגט מזמור לדוד הבו לה׳ בני אלים", האבען דאן אלע בהמות, וואס האבען זיך אויף יענעם פעלד געפאשעט, אנגעהויבען משונה׳דיג טאנצען און מאנכע פון זיי האבען זיך אוועקגעשטעלט אויף צוויי פיס, ווי מענשען, להבדיל, גלייך עס זאל זיך זיי האבען דער גאנצער „סדר עולם" איבערגעדרעהט.

ר׳ דוד פערקעס, וועלכער איז דעמאלט געווען מיט׳ן בעל-שם-טוב און ער האט מבטיח געווען אויף זיין „חן צדק", אז ער האט דאס געזעהן מיט זיינע אייגענע אויגען, האט עס שפעטער ערקלערט, כדי מקרב צו זיין דעם ענין צום שכל, אז אזוי ווי דער בעל-שם-טוב האט מיט זיין דאווענען אויפגעהויבען די גאנצע וועלט צו דער העכסטער מדרגה פון קדושה, האט ער אויך משפיע געווען אויף אלע חיות און בהמות, אין יענער סביבה, זיי זאלען זיך דערהויבען צו א העכערער מדרגה.

אנ׳אנדערש מאל — האט דערציילט ר׳ דוד פערקעס דערצעהלט — האט דער בעל-שם-טוב מחדש געווען די לבנה, פאהרענדיג בשמכטא אין מיטען פון א וואלד, האט ר׳ דוד פערקום אליין געהערט מיט זיינע אייגענע אויער׳ן, ווי עס האבען די בוימער אין וואלד אפגעענטפערט „עליכם שלום", אויפ׳ן בעל-שם-טוב׳ס „שלום עליכם", און ווען דער בעל-שם-טוב האט געענדיגט אלע תפלות פון „קדוש לבנה", האבען דיזעלבע בוימער נאכגעזאגט „אמן".

ר׳ דוד פערקעס, וועלכער איז געווען איינער פונ׳ם בעל-שם-טוב׳ס בעליבטעסטע מקורבים, האט איבערהויפט געהאט דעם כח, צו קענען זעהן און הערען זאכען, וואס אנדערע האבען נישט געזעהען און נישט געהערט, ביי צווי אזעלכע געשעהענישען האט ער זיך גע׳עדות׳ט מיט׳ן „תולדות" (ר׳ יעקב יוסף פון פולנאה), וועלכער האט יענע געשעהענישען אויך געזעהן.

אט די צוויי געשעהענישען זענען געווען, וואס האבען דער בעל-שם-טוב איז איינמאל געשטאנען ביים דאווענען, איז ער ארומגעטאנצען אין אזא התלהבות, אז דאס וואסער אינ׳ם כיור פונ׳ם בית-המדרש האט אזש אנגעהויבען קאכען. אנ׳אנדער מאל זענען זיי בייגע (ר׳ דוד פערקעס און דער „תולדות") געזעסען מיט׳ן בעל-שם-טוב אין א דארפישער קרעטשמע, איז דארט דער בעל-שם-טוב געשטאנען ביי דער מזרח-וואנד פון דער שטוב, און האט געדאווענט. זענען געשטאנען עטליכע פעסלעך תבואות ביי דער מערב-וואנד, האבען זיי זיך געטרייסעלט בעת דער בעל-שם-טוב האט געדאווענט, ווייל ער האט משפיע געווען אויף דער גאנצער סביבה מיט זיין התלהבות.

• • •

VI.

וואס דער בעש״ט האט אליין געפונען אין „זוהר".

פון אלע וואונדערליכע מעשיות וואס די חסידים האבען דערצעהלט וועגען די מופתים פון בעש״ט, וועלען מיר דא אויסקלייבען עטליכע, וועלכע פערמאגען די מעגליכקייט פון א רעאליסטישען אמת און זיי דערגעהנטערען צו אונז דעם בעש״ט אויף א מענשליכען שטייגער.

באלד אין די ערשטע חדשים, וואס דער בעל-שם-טוב איז נתגלה געווארען און עס האבען אנגעהויבען קומען צו איהם קיין מעזשיבעזש חסידים פון די ווייטסטע מקומות, איז געווען אין מעזשיבעזש א יוד א למדן און א גרויסער סוחר מיט׳ן נאמען ר׳ קלמן. איז דער דאזיגער ר׳ קלמן געווען א שארפער „מתנגד", וואס האט נאך נישט געהאלטען פונ׳ם בעל-שם-טוב, און ער פלעגט זאגאר חוזק מאכען פון די מעשיות, וואס חסידים האבען וועגען איהם דערצעהלט.

ווי עס איז דאן געווען דער שטייגער פון די גרויסע וואהלינער און פאדאליער סוחרים, האט אונזער ר׳ קלמן געפיהרט סחורות אויף אלפים ורבבות פון מעזשיבעזש קיין ברעסלוי און פון ברעסלוי צוריק קיין מעזשיבעזש. דער וועג צווישען מעזשיבעזש און ברעסלוי איז אויך געווען זעהר א לאנגער. ווייל עס זענען נישט געווען קיין באהנען און אפילו נישט קיין „קייזער-שטראסע", און דעם גרעסטען טייל פונ׳ם יאהר האט אזא סוחר געמוזט זיין אונטערוועגענס.

אין זיין יוגענד פלעגט ר׳ קלמן אליין פאהרען מיט די סחורות. שפעטער איז אונטערגעוואקסען זיין זוהן יאסעלע, האט ער איהם מיטגענומען אויפ׳ן וועג — און ווען עס איז פארגעקומען די מעשה, וואס מיר ווילען דא דערצעהלען, האט זיך ר׳ קלמן שוין געפיהלט שוואך און ער האט געהאט איבערגעגעבען אלע מסחרים זיינע צו יאסעלע׳ן, איז דעמאלט יאסעלע אליין געפאהרען קיין ברעסלוי.

יאסעלע איז ר׳ קלמן׳ס איינציגער זוהן, א למדן און א וואויל-בעראטענער מיט אלע מעלות. וועלכער האט מיט א 13 חדשים צוריק חתונה געהאט — און די איינציגע נסיעה זיינע איז געווען די ערשטע נסיעה נאכ׳ן ערשטען יאהר זיצען אין דער היים, ווי עס פלעגט זיך פיהרען ביי א יונגען בעל-הבית׳ל.

און וויסען דארף מען, אז אזא נסיעה פון מעזשיבעזש קיין ברעסלוי איז געווען זעהר א געפעהרליכע. די פוילישע מלוכה איז דעמאלט געווען אין איהר ירידה, זענען די וועגען געווען פול רוצחים און גזלנים, פלעגען זיך צונויפנעהמען עטליכע סוחרים אויף צו פאהרען איינאיינעם, און מען פלעגט אויך דינגען „חמדוקען" צו בעגלייטען די מחנה סוחרים ביז צו דער שלעזישער גרעניץ און פון דער שלעזישער גרעניץ צוריק. האט זיך אבער זומאל געקענט טרעפען, אז די „שומרים" פון די יודישע סוחרים האבען געהאט געמאכט „יד אחת" מיט די גזלנים — און דער סוחר האט זיך דאן געדארפט גליקליך פיהלען, ווען עס האט זיך איהם איינגעגעבען אחיים צו קומען א לעבעדיגער.

זעהר אפט האט אזא סוחר געדארפט אויסשטעהן א ניי פעקעל צרות, ווען ער איז שוין אנגעקומען צו דער שלעזישער גרעניץ, ווייל שלעזיען איז געווען אונטער פרייסישער ממשלה און די פרייסישע שומרים פון דער גרעניץ האבען זעהר פיינט געהאט, ווען א יוד האט זיך געהאלט אריבערכאפען איבער דער גרעניץ פון זייער מדינה.

פלעגען זיך אזעלכע סוחרים נוהג זיין

(ענדע זעהע זייט 6)

לאָדזער כראָניק.

פּאָסט נעמט נישט אָן בעשע-דיגטע פּאַפּיר-געלד.

לויט אַ פֿעראָרדנונג פֿון פּאָסט-מיניס-טעריום װעלען בעשעדיגטע באַנקנאָטען אויף דער פּאָסט נישט אָנגענומען װערען. צוריסען פּאַפּיר-געלד, אָדער בעשע-דיגטע, אָדער די, װאָס זענען פֿערזעהען מיט פּריװאַטע שטעמפּלען, אונטערשריפֿ-טען, ציפֿערען, װעלען קענען אויסגע-טוישט װערען נאָר אין „באַנק פּאָלסקי".

אַבּיטוריענטען פֿון 2-טען יודי-שען מענער-גימנאַזיום.

אין 2-טען מענער-גימנאַזיום פֿון דער געזעלשאַפֿט בײַ יודישע מיטעל-שולען האָבען בעקומען מאַטוראַ אַלע שילער, װאָס זענען צוגעלאָזט געװאָרען צום עקזאַמען:

בּושעזשינסקי װאָלף, באַדערבּוים יצחק, גײַדליך יוסף, גלעזער גרשון, פֿײַגענ-בּלאַט יצחק, פֿרידמאַן יוסף, גאָפֿמאַן בּן-ציון, גראַדזקי מאַקס, הערשבּערג אַבּרהם, קאַנע יהודה, קאַפּלאַן יצחק, קאָהן חיים, קאַפּער יצחק, קאָרן יהושע, מאַנדעל פּנחס, פּיק אהרן, פּרושיצקי יצחק, ראַ-זאָװסקי אָװסעי, סליצקי בּרוך, שאַבּשע-װיטש יעקב, שײַטעלבּוים מרדכי.

פּאַר'מלחמה'דיגע היפּאָטעק-חובות זאָלען װערען איבּערװאַלאָריזירט,

אַזױ בעשליסט דער גרױסער מיטינג פֿון געװעזענע הויז-בעזיצער.

(ג) אין לאָקאַל פֿון פּױלישען קאָמי-סאַריאַט (פּעטריקאָװער 108) איז גע-װען פֿאַרזאַמעלט פֿאַרגעשטערן אַ גרױסער מיטינג פֿון די לאָדזער קרעדיטאָרען.

נאָכדעם װי עס איז אויסגעװעהלט גע-װאָרען אַלס פֿאָרזיצער ד"ר בּילעװסקי פֿון לאָדז, האָט דער פּרעזעס פֿון לאָד-זער קרעדיטאָרען-פֿאַראײן ד"ר בּילעװ-סקי רעפֿערירט װעגען דער לאַגע פֿון די היגע קרעדיטאָרען. פֿון זײַן איבּערבּליק איז צו זעהן, אַז אין לאָדז געפֿינען זיך 6690 הײַזער און אויף יעדען הויז פֿאַל-לען אויס דורכשניטליך צװײ היפּאָטעק-קרעדיטאָרען, ד. ה. אַז אין אונזער שטאָט זענען פֿאַראַן בײַ 14.000 הי-פּאָטעק-קרעדיטאָרען. די צאָהל, זאָגט דער רעדנער, איז אַ קאָלאָסאַלע. פֿון אַזאַ צאָהל קאָן מען צונױפֿשטעלען אַ מעכטיגע אָרגאַניזאַציע, װאָס זאָל זײַן אימשטאַנד צו פֿאָדערן און בעקומען איהרע רעכט. אין דער װירקליכקײט אָבּער, װײַזען אַרױס די קרעדיטאָרען אַ גרױסע גלײַכגילטיגקײט צו זײַערע אײ-גענע אינטערעסען. דער רעדנער האָט דעריבּער געװאָרפֿען דעם לאָזונג, אַז די פּאַר'מלחמה'דיגע היפּאָטעק-חובות זאָ-לען איבּערװאַלאָריזירט װערען מינדעס-טענס אויף 83 פּראָצ., װײַל אַזױ הויך נעמען די װירטשאַפֿטליכע(?) דירה-געלד אין לאָדז קרעדיטאָרען צום דירה-געלד פֿון פֿאַר'ן קריג. די קרעדיטאָרען, װאָס בע-סימען פֿון הויז-בעזיצער זײַערע פֿאַר-מלחמה'דיגע חובות ביז 20 פּראָצ. — צאָהלען, אַלס לאָקאַטאָרען, דירה-געלד אין דער הויך פֿון 83 פּראָצענט.

אַ צװײטע װיכטיגע פֿראַגע פֿאַר די קרעדיטאָרען איז דאָס, װאָס בעת מען האָט אָנגעהויבּען סטאַבּיליזירען די פּױ-לישע װאַלוטע, איז לויט אַ געזעץ בעי-רעכענט געװאָרען די פּאַר'מלחמה'דיגע היפּאָטעק-חובות אויף 2 מאַרק מיט 16 פֿעניג פֿאַר אַ רוסישען גאָלד-רובּל. יענ-מאָלט האָבען ס'רוב בעלי-חובות אָבּגע-צאָהלט מיט אַמאָל מעהרערע ראַטעס, אויסשטעלענדיג צו בעטעל-ברויט די קרעדיטאָרען. װעגען דעם ענין זענען שױן אָבּגעשיקט געװאָרען מעמאָריאַלען צום מיניסטאָרען-ראַט, אַ דעלעגאַציע האָט זיך שױן געװענדעט אויך צום מלוכה-פּרעזידענט, אָבּער אַלץ אָהן פּעולה.

אין אַ בעכערער לאַגע געפֿינען זיך די קרעדיטאָרען, װאָס האָבען אויסגעבּאָרגט געלד אויף פֿאַבּריק-היפּאָטעקען. די ראַזיגע חובות װערען װאַלאָריזירט װי אַקציען-קאַפּיטאַל. דער אויפֿן רעגולי-רען געהעריג דעם דאָזיגען ענין איז נאָך נישט בעשטימט, אָבּער נגנסטיגע האָפֿ-נונגען זענען פֿאַראַן. די אַנדערע קרעדי-טאָרען זענען געבליבּען אַרומלויפֿט שנאָרער'ס.

דער רעפֿעראַט רופֿט אַרױס אַ לאַנגע און לעבּהאַפֿטע דיסקוסיע, אין װעלכער עס װערט דערהערט דאָס שױ-דערליכע װעה-געשרײ פֿון מענשען, װאָס זענען געפֿאַלען קרבּנות פֿון דער מלחמה.

אין דער אָנגענומענער רעזאָלוציע, װערט בעשלאָסען זיך צו װענדען צום מלוכה-פּרעזידענט און צום פֿינאַנץ-מיני-סטער מיט דער בּיטע צו גאַװאָליזירען דעם אויסטאַװ װעגען קרעדיטאָרען-שוץ פֿון די פּאַר-מלחמה'דיגע היפּאָטעק-חובות אין דעם זין, אַז פֿריער סטאַבּיליזירען דעם פּױלישען זלאָטי! זאָלען די היפּאָטעק- און אַנדערע חובות פֿון פֿאַר'ן קריג בע-רעכענט װערען אין זײַער פֿולען װערט, מחמת שױן פֿון 1. יאַנואַר 1928 װעט דאָס דירה-געלד דערגרײכען די פֿולע 100 פּראָצענט פֿון פֿאַר'ן-מלחמה'דיגען דירה-געלד.

קאָנפֿערענץ פֿון די אַפּיקױנעס אין די „פּאָװשעכנע" שולען.

עלטערן-פֿאָרשטעהער, אַנשטאָט לעהרער אין שטראָף-געריכט.

(ג) אין לאָקאַל פֿון שטאָט-ראַט איז געװען פֿאַרזאַמעלט פֿאַרגעשטערן אַ קאָנ-פֿערענץ פֿון הויפּט-אַפּיקױנעס פֿון די „פּאָװשעכנע" שולען.

די הויפּט-אַפּיקױנעס האָבען זיך בעש-עפֿטיגט מיט דער פֿראַגע װעגען בעש-טראָפֿען די עלטערן פֿון די שילער פֿון די „פּאָװשעכנע" שולען, װעלכע שיקען נישט רעגעלמעסיג די קינדער אין שול, [illegible] דערצו. היות בּיז איצט זענען אין די ראַ-יאָן-געריכטען פֿאַר די דערמאָנטע עלטערן מצד די שולען געװען פֿאַרטרעטען די לעהרער, האָט דער פֿאָרזיצער פֿון דער קאָנפֿערענץ, ד"ר סקאַלסקי (אַלס פֿאָרשטעהער פֿון דער קאָמיסיע פֿאַר אַל-געמײנער שול-בילדונג) ערקלערט, אַז פֿון הײַנט-אָן [illegible] אין געריכט פֿאַר עלטערן [illegible] פֿאַרטרעטען בלױז די עלטערן-קאָמיטעטען [illegible] דאָס [illegible] אַן עלטערן-פֿאָרשטעהער פֿון די שולען [illegible] זאָלען אַנגענומען [illegible] אַ רעזאָלוציע.

—0—

12 לױות אין אײן טאָג.

(ג) אין דער ראַבּינאַט-קאַנצעלאַריע זענען געװען דורכגעפֿיהרט געװאָרען פֿאָרמאַליטעטען אויף 12 לױות.

גראַנדיעזע און אײַנדרוקספֿולע פֿײַערונג

פֿון 15-יעהריגען יובּילעאום פֿון יודישען מענער-גימנאַזיע אין לאָדז.

(!) די גלענצנדע פֿײַערונג לכבוד דעם 15-יעהריגען יובּילעאום פֿון דער ערש-טער יודישער גימנאַזיע אין לאָדז, איז פֿערװאַנדעלט געװאָרען אין אַן אײַנ-דרוקספֿולע דעמאָנסטראַציע פֿון יודישען שול-װעזען אין פּױלען. דער גרױסער ספּאָרט-פּלאַץ פֿון העלענאָװ, װאו די יו-בּילעאום-פֿײַערונג איז פֿאָרגעקומען, איז געװען געדריקט בּשופֿע מיט אַ פֿיל-טױ-זענד-קעפּיגען עולם, [illegible] די שילער און שילערינס מיט זײַע-רע לעהרער פֿון אַלע דרײַ יודישע גימ-נאַזיעס בײַם פֿערבּאַנד פֿון די יודישע מיטעל-שולען. צו די [illegible] זע-נען אויך געקומען די עלטערן פֿון די קינ-דער, װי אויך אַ סך אײַנגעלאַדענע געסט.

ספּעציעל פֿון װאַרשאַ זענען געקומען בײַװאױנען דעם יום-טוב דעם ד"ר י. טהאָן, פּראָפֿ. משה שאָר. מיר האָבען דאָ אויך געזעהן מאַרטינ'ס בּובּער'ס פֿאָ-טער, װעלכער װײַלט בײַ אונז אין שטאָט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בּר-מצוה פֿון ד"ר בּרױדע'ס זוהן, װאָס איז שבת פֿאָרגעקומען. עס האָבען אויך אַנטײל גע-נומען אין דער שמחה די קהלה-פּרעזע-סען, פֿיל פּרנסים, קהלה-ראַטמענער, ראַטמענער, יודישע סײם-דעפּוטאַטען, פֿאָרשטעהער פֿון קולטורעלע און פֿילאַנ-טראָפּישע אינסטיטוציעס.

בײַ אַ געהויבּענער שטימונג עפֿענט די פֿײַערונג דירעקטאָר אַבּרהם פּערלמאַן, װעלכער האַלט אַ בעגײַסטערטע רעדע, אין װעלכער ער שילדערט דעם 15-יעה-ריגען עטאַפּ, װאָס דאָס יודישע גימנאַ-זיום האָט אַדורכגעמאַכט. ער װײַזט אָן, אַז די יודישע גימנאַזיע איז געװען די ערשטע לעהר-אַנשטאַלט אין לאָדז, װאָס האָט געלעגט גרױס אַכט אויף דער נאַ-ציאָנאַלער ערציהונג פֿון יודישען קינד. דער רעדנער פֿיהרט אויס, אַז דאָס יו-דישע גימנאַזיע איז איצט אַ מויער, װאָס פֿיהרט צו דעם פּרעכטיגען היכל פֿון װיסען, צו דעם יודישען אוניװערזי-טעט אויפ'ן הר-הצופֿים. די יודישע גימ-נאַזיע — רופֿט אויס דער רעדנער — איז דאָס לעבּענס-װערק פֿון סענאַטאָר ד"ר בּרױדע און פֿאַר זײַן אַרבּײַט און מיה װעט די יודישע געזעלשאַפֿט װיסען, װי אַזױ איהם צו בעלױנען און אָפּצודאַנ-קען איהם ראַנקבּאַרקײט.

בײַ אַן אַפּלאָדירענדען טעשואָה פֿון עולם דעקט אויף ד"ר. פּערלמאַן די פּראַכטפֿול - אויסגעהאַפֿטענע זײַדענע פֿאָהן, אויף װעלכער עס איז אויסגע-מאָהלט אויף צװײ זײַטען דער אָנבּליק פֿון העבּרעאישען אוניװערזיטעט אין ירושלים.

נאָך דער פֿאָהן-אויפֿרעקונג שפּילט דער שילער-אָרקעסטער פֿון גימנאַזיע דעם פּױלישען הימן „נאָר איז פּױלען נישט געשטאָרבּען", „התקוה" און אַנדע-רע העבּרעאישע נגונים.

בײַ אַ פֿעסטליכער שטימונג בעקומט דאָס װאָרט סענ. ד"ר בּרױדע, װעלכער שילדערט אין אַ לאַנגער רעדע דעם גאַנ-צען װיכטיגען-װעג אַנטװיקלונג אויף די שטרענגע [illegible] װעלכע מ'האָט זיך אַנגעשטױסען בײַם פֿערװירקליכען דעם גראַנדיעזען פּלאַן. הײַנט צו טאָג — זאָגט דער רעד-נער — בּין איך גליקליך, װאָס דער פּלאַן איז געװאָרען אַ װירקליכקײט און מ'ערציהט דער יודישע קינדער, װאָס האָבען בע-זוכט און בעזוכען די שולע, בעקומען זײַער ריכטיגע נאַציאָנאַלע ערציהונג.

דאַן האַלטען בעגריסונגס - רעדעס: אין נאָמען פֿון „תרבּות" — ח' לזמאַן, אין נאָמען פֿון דער צװײטער העבּרעאי-שער גימנאַזיע — פּראָפֿ. רינגער, אין נאָמען פֿון דער פֿרײַען-גימנאַזיע — פּראָפֿ. בּראַנשטעטער, אין נאָמען פֿון „יבנה" — דיר. ראַװעלבּוים, אין נאָמען פֿון די אַבּיטוריענטען — אינזש. סראַצאָװסקי.

בײַ אַ פֿײַערליכער שטימונג בעגריסט דירעקטאָר פּערלמאַן די װאַרשאַװער געסט פּראָפֿ. שאָר און דעפּ. ד"ר יהושע טהאָן.

אונטער אַ שטורם פֿון אַפּלאָדיסמענטען נעמט דאָס װאָרט פּראָפֿ. ד"ר מ. שאָר, װעלכער זאָגט אַז אַ ריזיגען [illegible] מאַן אַ מאָל נישט קײן װערטער צו בעגריסען דעם הײַנטיגען יום-טוב. װער עס פֿערשטעהט די ריזיגע מאָס פֿון דער איבּערגאַבּע פֿון דער יודישער גימ-נאַזיע. לאָמיר אַלע אויפֿשטעהן פֿון די ערטער אין אַ מינוט שװײַגען און מיט דער דאָזיגער רגע פֿון שװײַגען לאָמיר אָנערקענען כּבוד די שעפֿער פֿון גרױסען נאַציאָנאַלען װערק, װאָס עס שטעלט מיט זיך פֿאָר דאָס יודישע גימנאַזיום.

פּראָפֿ. ד"ר שאָר'ס רעדע איז אויפֿ-גענומען געװאָרען מיט אַ שטורם פֿון אַפּ-לאָדיסמענטען.

נאָכדעם, װי דירעקטאָר פּערלמאַן דערמאָנט די פֿערשטאָרבּענע לעהרער פֿון גימנאַזיע פּראָפֿ. בּראַמבּערג-בּױטאָװ-סקי, ד"ר שמחוני און פֿרױ לעדערמאַן און סען. ד"ר בּרױדע דערמאָנט די פֿער-שטאָרבּענע מיטגלידער פֿון „פֿערבּאַנד פֿון יודישע מיטעל-שולען", װי משה כראַ-װע, ד"ר מאַרגאָליס, פּרוסס, י. ליפּשיץ, א. אַבּר. פֿאָרמירען זיך די שילער אין צוג און אונטער קלאַנגען פֿון אײגענעם אָרקעסטער מאַכען זײ אַ קרײַז אויפ'ן פּלאַץ און פּרעזענטירען די שול-פֿאָהן. דער צוג איז דאַן אַװעק אין שטאָט און אַרומגעמאַרשירט די פּיאָטרקאָװסקאַ, צגעל-נאַ און מאָניושקאָ ביז צו דער גימ-נאַזיע-געבּײַדע.

אַרום 2 אַ זײגער נאָכמיטאָג האָט זיך דער מאַניפֿעסטאַציע-צוג אויפֿגעלעזט.

די אימפּאָזאַנטע פֿײַערונג האָט אויף אַלע פֿאַרזאַמעלטע איבּערגעלאָזט אַן אונפֿערגעסליכען אײַנדרוק.

—0—

װאָס װערט הײַנט געשפּילט

אין די טעאַטערן און קינאָס?

סקאַלאַ: „די בּלינדע יתומה".
פֿילהאַרמאָניע — קלײנקונסט-טעאַטער „אַזאַזעל": הײַנט 5-טער פּראָגראַם.
שטאָטיש טעאַטער: „ראַיסקי אָגרוד".
טעאַטר פּאָפּולאַרני: — „טרענדעלאָװסקע".
לונאַ: — „די ים-שקלאַפֿען".
גראַנד-קינאָ: — „דער פֿערגעסענער ספֿינקס".
גאַליקאָטשי: — „די גרױסשטעדטישע לאַלקע".

אַ יום-טוב פֿון אַן אַרבּײַטער-קינדער-הײם,

געפֿײַערט געװאָרען אין סקאַלאַ-טעאַטער.

(ג) דעם 19 מאַי ד. י. איז געװאָרען 5 יאָהר, זײַט עס איז אויף באַלוט (לאַ-געװניצקאַ 25) געגרינדעט געװאָרען די ערשטע יודישע אַרבּײַטער - קינדער-הײם. דער מעדעם-קוראַטאָריום האָט אין שײַכות דערמיט אײַנגעאָרדענט אַ יובּילעאום-פֿײַערונג, װעלכע איז שבת פֿאָרמיטאָג פֿאָרגעקומען אין „סקאַלאַ"-טעאַטער.

צו דעם דאָזיגען יום-טוב האָבען זיך נאָכגעזאַמעלט (צעכענעליאַנאַ 4) אַ פֿערזאַמ-מעלטע. בײַ אַ פֿײַערליכער שטימונג האָט ראַטמ. פּאָזנאַנסקי אין'ם נאָמען פֿון מעדעם-שול - קוראַטאָריום אָנגעהױ-בּען דעם יום-טוב מיט אַ [illegible] נגנים-רעדע װעגען דער װיכטיגקײט פֿון [illegible] אַרבּײַטער-קינדער. [illegible] דעם יום-טוב פֿון די קינדער אין [illegible] און ערקלערט, אַז צוליב דעם 5 יעה-ריגען יובּילעאום [illegible] איז בעשלאָסען [illegible] אויפ'ן נאָמען פֿון [illegible] ראַטמ. מילמאַן. האָט בעגריסט אין'ם נאָמען פֿון [illegible] און פֿון די פּראָפֿעסיאָנעלע פֿערײנען; מצד [illegible] „בּונד" האָט בעגריסט ה' [illegible] װעלכער [illegible] זײַן רעדע [illegible] פֿאַר יודישע אַרבּײַטער-קינדער דאַרפֿען אויסגעהאַלטען װערען פֿון דער רעגירונג. א לענגערע בעגריסונגס-רעדע אין'ם נאָ-מען פֿון דער לאָדזער אָבּטײלונג פֿון דער יודישער שול-אָרגאַניזאַציע און פֿון בּאַ-ראַלאַװ-שול-קוראַטאָריום האַלט ד' פֿאָ-גאַן. עס װערען געלײענט שרײַפֿטליכע בעגריסונגען פֿון פֿערבּאַנד פֿון יעהעמאַ-גע שילער פֿון דער מעדעם-שול אין לאָדז, פֿון דער לײַטערין פֿון דער מעדעם-שול, אידאַ האָלצמאַן א. א.

נאָך די בעגריסונגען האַלט אַ קורצען רעפֿעראַט ראַטמ. י. ליכטענשטײן, װעל-כער װערט אויסגעהערט מיט גרױס אינ-טערעס.

נאָכדעם װי ה' פּאָזנאַנסקי דאַנקט פֿאַר די בעגריסונגען און דעם עולם פֿאַר'ן צאָהלרײַכען בעזוך, טרעטען אויף די שילער פֿון דער הײם אין אַ קינדער-טעאַ-טער, װאָס מאַכט זעהר אַ גוטען אײַנ-דרוק. אַ גרױסער כאָר פֿון שילער און שילערינס פֿון דער מעדעם-שול האָט דאָן געזונגען אַ רײַהע לידער: „אונזער שול איז די אַרבּײַטער-שול", „שײַן פֿײ-געלע דו זינג", „מיר שמידען קײטען", „שלאָף-ליד", „אויפ'ן באַרג שטײט אַ מוהל" א. אַ. יעדער נומער איז אויפֿגענומען געװאָרען מיט גרױס בײַ-פֿאַל. אַ 4-יעהריג קינד דעקלאַמירט „מײַן קינדער-הײם". פּרעכטיג געלונגען זענען געװען דאָס קינדער-מעשה'לע „חוה'לע און אַבּרהמ'לע", „דאָס זאַמד-געריבּלט", „דאָס אומגעזויגערטע פֿריהלינגס-ליד" „טרו-טרו-טרו", „דער עפּעלבּוים" און „דער יאַריד פֿון לאַלקעס". צום גוטען מוז דערמאָנט װערען די ריטמישע אי-בּונגען פֿון די קינדער פֿון דער מעדעם-שול.

פֿערשװאונדען געװאָרען אַ ישיבה-בחור

לאָזט איבּער אַ בּריף צו אשר כאהן.

(ג) דעם 8. מאַי איז געקומען פֿון מי-לאַװ קײן לאָדז דער ישיבה-בחור בער שנײַװאַלד, 22 יאָהר אַלט. ער האָט זיך אַרײַנגעצױגען צו זײַן פֿעטער ב. בּלומאַן צגעלנאַ גאַס 47. שנײַװאַלד האָט זיך בע-מיהט צו בעקומען אַרבּײַט. ער האָט אָבּער קײן אַרבּײַט נישט געקענט בעקו-מען. ער האָט דעריבּער געהאַט גרױס עגמת-נפֿש. דעם 19. מאַי איז שנײַװאַלד אַרױס פֿון דער הײם, ערקלערענדיג אַז ער געהט צו אַ געװיסען שנײַדער אויף פּיטנאַ 9, אָבּער מעהר איז ער נישט צוריקגעקומען.

אין דער װאָהנונג האָט מען געפֿונען אַ בּריף צו אשר כאהן, װעלכען ער בעט צו געבּען אַרבּײַט. דער בּריף איז געשרי-בּען לאַקאָניש, אָהן צוזאַמענהאַנג. עס װײַזט אַרױס, אַז דער שרײַבּער איז גײַס-טיג קראַנק.

בראַנזשעריע אין „העלענובעק"

אויפ'ן נאָמען פֿון סאַלאַ פּרעהליך.

די בראַנזשעריע װערט אויפֿגעבּויט דורכ'ן צענטר. סוחרים-פֿאַראײן.

(!) געכטען איז אונטערן פֿאָרזיץ פֿון אינזש. פּראַשקער פֿאָרגעקומען אַ טרויער-זיצונג פֿון דער פֿערװאַלטונג און פֿון די פֿאָרשטעהער פֿון פֿערשידענע סעקציעס בײַם צענטר. סוחרים-פֿאַראײן פּיעטר. 10. כּדי צו פֿעראײביגען דעם אָנדענק פֿון פֿערדינסטפֿולען װיצע-פּרעזעס פּרעהליך.

ס'איז געװעהלט געװאָרען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, אין װעלכער עס זענען אַרײַן װי ה"ה סען. מענדעלסאָן, שיק, רעד. האַמבּורסקי, אײַזנער, דעבענשטײן, אהרן אַסט, אַרבּאַך, הערשזאָן, פּענדיק, איזאַק האַמבּורגער, מאַזור מײַער, טילער און שטײנשנײַדער.

אין דער קאָמיסיע איז צוקאָאָפּטירט געװאָרען פּרעזעס פֿון „העלענובעק" ה' רופּקאָװסקי.

די קאָמיסיע האָט בעשלאָסען אויסצו-בּויען אין „העלענובעק" אַ גרױסע בראַנ-זשעריע לויט די נײַעסטע פֿאָדערונגען פֿון דער טעכניק אויפ'ן נאָמען פֿון גרינ-דער פֿון פֿאַראײן און לאַנגיעהריגער פּרעזעס סאַלאַ פּרעהליך. צו דעם צװעק איז אויפ'ן אָרט געשפּענדעט געװאָרען דורך דער פֿערװאַלטונג פֿון צענטראַלען סוחרים-פֿאַראײן — 1000 זל., קאָלאָניאַל-סעקציע — 1000 זל., טיכער-סעקציע — 500 זל., פּאַפּיר-סעקציע — 500 זל., גאַלאַנטעריע-סעקציע — 500 זל., מאַנו-פֿאַקטור-סעקציע — פּערלױפֿיג 1000 זל., נוי-סעקציע — 10,000 צינעל.

עס איז בעשלאָסען געװאָרען צו װענ-דען זיך צו אַלע סעקציעס, װאָס זענען אָנגעשלאָסען אין פֿאַראײן צו שפּענדען אויף דעם צװעק. צו די שלושים װערט שױן אין „העלענובעק" געלעגט דער גרונדשטײן פֿון דער דאָזיגער בראַנ-זשעריע אויפ'ן נאָמען פֿון סאַלאַ פּרעה-ליך און אין משך פֿון 3 חדשים װעט די נײַע גרינדונג שױן זײַן פֿולשטענדיג פֿערטיג.

—

פֿילהאַרמאָניע

גאַסטשפּילן פֿון ערשטען יודישען װאַרשעװער מיניאַטור-טעאַטער

אַזאַזעל

הײַנט מאָנטאָג, 9 אָװענד 6-טער טאָג פֿון גרױסען

5-טען פּראָגראַם

קאָנפֿעראַנסיע: װ. גאָדיק

מיט אָנטײל: אַלאַ לילית, לוריע שפּינעל, װ. גאָדיק, ש. לאַנדױ, י. סטרוגאַטש, י. מאַנסדאָרף, נ. מעלניק, מ. פּאָטאַשינסקי, ת. פּאָזנאַנסקי א. אַנד.

קינסטלערישע לײַטונג: עסטער ראַכעל קאַמינסקאַ(?) | ליטעראַרישע לײַטונג: משה בּראָדערזאָן, | מוזיקאַלישע לײַטונג: הענעך קאָן. | דעקאָראַט. לײַטונג: פּרץ קלײנמאַן, | כאָרעאָגראַפֿיע: אַלאַ לילית, | דירעקציע: י. דאַנציגער.

בּילעטען צו בעקומען אין קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע.

טעאַטער און מוזיק.

„אַזאַזעל".

דאָס 5-טע פּראָגראַם.

נאָך לאַנגע פֿאָרבּערײטונגען איז דעם װאָך אָנגעגאַנגען מיט'ן אַרגענקומען אין „פֿילהאַרמאָניע" די פֿײַערליכע פּרעמיע-רע פֿון גרױסען 5-טען „אַזאַזעל"-פּראָגראַם. מיר מוזען מודה זײַן, אַז מיט'ן מײַסטערהאַפֿטע אָנפֿיהרען פֿון די גלענ-צענדע נומערן פֿון פּראָגראַם האָבען די „אַזאַזעל"-שױשפּילער אונז נאָכאַמאָל דער-קאָמפּענירט, אַז זײ האַלטען זיך קינסטלע-ריש אין פֿאָרטשריט, אַז זײ שטרע-בען צו פֿערװאַנדלען דעם „אַזאַזעל" אין אַ רײנעם טעאַטער'ל פֿון דער יודישער מיניאַטור-קונסט. מען קען מיט צופֿרי-דענהײט פֿעסטשטעלען, אַז דאָס גאַנצע 5-טע פּראָגראַם ענטהאַלט נישט אין זיך קײן שמוץ פֿון בּיליגען, פּריװיאַלען װיץ, װעלכער איז זעהר מסוגל צו פֿערמעקען די גרענעצען צװישען אַ קינסטלערישען טעאַטער און אַן אַנ'אײנפֿאַכער קאַבּאַרעט-ניהוג.

כּמעט אַלע נומערן פֿון דעם 5-טען פּראָגראַם אָטעמען מיט דער פֿרישקײט און לעבּעדיגקײט פֿון יודישען פֿאָלקס-לעבּען שטײגער און לײכטען פֿובּעל-לאַן הומאָר. איז זײ זענען מיט געשמאַק אויסגעפֿאַסט אין דער פֿאָרם פֿון קלײנע אינסצעניזאַציעס, פּאַראָדיעס, הומאָרעסקעס און בעאַרבּײַטונגען, פֿון יודישע פֿאָלקס-לידער.

פֿיל גלאַנץ און פּראַכט צו דעם גרױ-סען קינסטלערישען ערפֿאָלג פֿון דעם 5-טען פּראָגראַם האָבען בײַגעטראָגען ראַשית כּל די הערליכע און גלענצענדע דעקאָראַציעס פֿון דעם בעקאַנטען יודי-שען קינסטלער פּרץ קלײנמאַן, די דעקאָ-ראַציעס פֿערבּאַפֿען דאָס אויג מיט זײער אָריגינאַליטעט, פֿאַרבּען-שפּיל און גלענצענדע אײַנפֿאַלען, אַז ס'איז מטש שװער זיך פֿון זײ אָפּצורײַסען. אויך די מוזיקאַלישע בעאַרבּײַטונג פֿון די יודישע פֿאָלקס מאָטיװען, און בעזונדערס פֿון די פֿײַן צוגעפּאַסטע מוזיק צו פּילנער'ס „אין חדר" אין „אַמר אבּיי", „דוד מלך חי וקים" איז גאָר שטאַרק אויף דער געהע-ריגער קינסטלערישער הויך. זײ האָבען אונז נאָכאַמאָל איבּערצײַגט, אַז דער מוזיקאַלישער לײַטער פֿון „אַזאַזעל" אונזער לאָדזער קאָמפּאָזיטאָר הענעך קאָהן האָט די ריכטיגע פֿערשטענדניש אויף צו פּאָפּולאַריזירען דאָס יודישע ליד און פֿון טױטע, פּרימיטיװע פֿאָלקס מעלאָדיעס צו שאַפֿען אמת'ע פּערל פֿון דער יודישער נגינה — אויך די גלענצע-נדע רעזולטאַט פֿון פּראָגראַם, װאָס איז גע-לעגען אין די הענד פֿון ה' גאָדיק, באַװאוסטע האָט אונז בעװיזען, אַז מיר האָבען דאָ צו טון מיט אַ גענויער קינסטלערישער האַנד פֿון אַ רעזשיסער. װאָס פֿיהרט אַדורך אײן אײנהײטליכע ליניע אין דעם אַנגעצײכענטען פּראָגראַם, װאָס פּאָדערט אַזאַ ערנסטע קלײן-קונסט בּיהנע, װי דער „אַזאַזעל" און װען מיר װעלען צו-געבּען, אַז די אינטערפּרעטאַטאָרען פֿון דעם פּראָגראַם זענען אַזעלכע בע-גאַבּטע און גלענצענדע קינסטלער. װי די 6 פֿילזײַטיג טאַלאַנטפֿולע יונגע טעמ-פּעראַמענטפֿולע אַרטיסטען אַלאַ לילית, װאָס האָט אין משך פֿון לעצטען יאָהר זיך צעפֿאַלקאָמט אין אַ ערשטקלאַסיגע אַק-טריסע פֿון דער מיניאַטור-קונסט, דער גלענצענדער קאָנפֿעראַנסיע גאָדיק, װאָס בעפֿיגט אַזױ טרעפֿליך דעם קאָנטאַקט צװי-שען דער בּיהנע און פּובּליקום מיט זײַן װיץ און הומאָר, דער פֿײַן פֿילענדער, אויסגעצײ-כענטער אַרטיסט און שטימונגספֿולער זינגער ה' סטרוגאַטש. דער בעגאַבּטער אַרטיסט לאַנדױ, די בעגאַבּטע קינסטלע-רין לוריע-שפּיגעל, און די פֿיר העכסט-פֿעהיגע „אַזאַזעל" מוזיקלעך, — מאַנסדאָרף, מעלניק, פּאָטאַשינסקי און פּאָזנאַנסקי. װען מיר נעמען דאָס אַלץ אין בעטראַכט, װעט קלאָר װערען פֿאַרװאָס דער נײַער פּראָגראַם האָט גע-האַט אַזאַ גרױסען קינסטלערישען ער-פֿאָלג אין האָט אויף די בעזוכער אי-בּערגעלאָזט אַן אונפֿערגעסליכען אײַנ-דרוק.

ד"ר ל. פּריבולסקי.

די געזונדהייטס-וואך פון „טאז" אין לאדז.

„טאז" מאביליזירט די געזעלשאפטליכע כוחות.

(ג) אין צוזאמענהאנג מיט דער געזונדהייטס-וואך, וואס ווערט איינגעארדענט דורך „טאז" אין חודש יוני, איז די טעג אין לאקאל פון „טאז" (אנדזשעיא 1) צוזאמענגערופען געווארען א בעראטונג פון רעפרעזענטאנטען פון דער יודישער געזעלשאפט און פון פערשידענע יודישע אינסטיטוציעס. עס איז בעטראכט געווארען די פראגע ווי אזוי צו ארגאניזירען די געזונדהייטס-וואך, אז זי זאל האבען א געהעריגען ערפאלג, ווי בכלל צו פערמינטערעסירען די ברייטע שיכטען פון דער געזעלשאפט מיט דער טעטיגקייט פון „טאז".

די בעראטונג, צו וועלכער עס זענען געקומען א רייהע לאדזשער געזעלשאפטליכע טוער, איז אבגעהאלטען געווארען אינטער'ן פארזיץ פון ה' ב. וואקס. ביי דער ערעפנונג פון דער זיצונג, האט דער פארזיצער זיך געווענדעט מיט א ווארימען אפעל צו די אנוועזענדע צוזאמענצושטיין אויף די וויכטיגע אויפגאבען פון „טאז" און אונטערשטרייכענדיג די פליכטען פון דער געזעלשאפט בנוגע דער דאזיגער אינסטיטוציע. „טאז" — האט ער געזאגט — טוט אמת'ע פאלקס-ארבייט און בעסטן זין פון ווארט. ס'איז נישטא נאך אזא אויפגאבע, פון וועלכער ס'זאלען זיין אזוי שטארק פעראינטערעסירט אלע יודען צוזאמען קלאס און שטאנד, אנשויאונג און ריכטונג, ווי די אויפגאבע פון „טאז" צו פערהיטען די בעפעלקערונג פון קראנקהייטען, צו שאפען פאר איהם הי-גיענישע לעבענס-בעדינגונגען, צו זארגען פאר דער יונגער דור — פאר די קינדער, צו ווערען פון זייער געזונדהייט; ס'איז דערפאר די פליכט פון יעדען יודען צו ווערען א מיטגליד פון „טאז".

ד"ר גאלדמאן האט געגעבען א בילד איבער דער ארבייט וואס נעמט ארום דאס געביט פון היגיענע און מעדיצינישע הילף. ער האט אויך בעקענט די אנוועזענדע מיט דער בעדייטונג און טעטיגקייט פון די אבטיילונגען, וואס עקזיסטירען ביי „טאז", ווי די אבטיילונג ארויסצוגעבען מילך פאר זויג-קינדער, צו געבען מעדיצינישע עצות פאר שוואנגערע פרויען א. א. וו. ווי אויך מיט דעם נייעם, וויכטיגען פלאן, וועלכער בעשעפטיגט איצט „טאז" און פאר וועלכען עס דארפען איצט געשאפען ווערען די נויטיגע מיטלען — מיט'ן פלאן צו בויען הייזער מיט היגיענישע וואוינונ-גען פאר דער אונבעמיטעלטער יודישער בעפעלקערונג.

אינזש. לעבענהאפט האט דערציילט די דאזיגע איבערזיכטליכע סטא-טיסטישע דאטען און געגעבען א בע-ריכט וועגען די קאלאניעס און האלב-קא-לאניעס פון „טאז", אין וועלכע עס ווע-רען אויסגעהאלטען זעקס-הונדערט יודישע קינדער. וואס שייך דער „געזונדהייטס-וואך" וועלכע וועט זיך אבהאלטען דעם 14. יוני, ווערען געפלאנט: א גרויסע אקאדעמיע און א רייהע פארלע-זונגען מיט דער בעטייליגונג פון אנגע-זעהענע פראפעסארען, דאקטוירים, און געזעלשאפטליכע טוער פון ווארשא און לאדז. א חוץ דעם וועלען נאך ארגאניזירט ווערען א גאנצע רייהע אנדערע אונטערנעמונגען, ס'וועט בעשטימט ווע-רען א פרעמיע פאר ריינסטע און יודישע וואוינונגען, א קאנקורס מיט א פרעמיע פאר די צום בעסטען דערנעהרטע און פיזיש-ענטוויקעלטע קינדער א.א.וו.

די אנטייל-נעמער פון דער בעראטונג האבען אויסגעדריקט פולע אנערקענונג דער אדמיניסטראציע, פרוכטבארער טעטיגקייט פון „טאז" און בעשלאסען צו מאביליזירען די געזעלשאפטליכע כוחות אויף מיטצוהעלפען דעם „טאז" אויס-פיהרען זיינע וויכטיגע אויפגאבען. ס'זענען געוועהלט געווארען צו דעם צוועק 2 קאמיסיעס און א ראט.

אין דער קאמיסיע פון דער געזונדהייטס-וואך זענען אריין די ה"ה ב. וואקס, נ. אייזענגאן, ש. בארזינער, פאַ-וועל ראזענטאל, פרוי ספעקטאר און דר. גאלדמאן.

אין שטענדיגען פינאנץ-ראט געהערען: נ. אייזענגאן, גראף, ליטווין, פיקעלני, הורוויטש, און ד"ר ראבינאוויטש.

אין דער קאמיסיע פאר בויען הייזער: פ. וואקס, אינזש. לעבענהאפט, רעד. י. אונגער, אינזש. לענטשיצקי, אינזש. נ. פראשקער און ט. פיקעלני.

אין דער צייט פון דער „געזונדהייטס-וואך" וועלען ביידע קאמיסיעס מיט'ן פי-נאנץ-ראט ארבייטען צוזאמען.

ר' ישראל בעל שם טוב.

(ענדע פון זייט 4).

צו געבען זייערע ווייבער א „גט על תנאי" אז טאמער וועט זיך, חס-ושלום, טרעפען עפעס א מכשול אויפ'ן וועג, זאל דאס ווייב נישט בלייבען קיין עגונה.

יאסעלע ר' קלמן'ס האט נישט געקענט געבען קיין „גט על תנאי" צו זיין ווייב ווען ער איז ארויסגעפאהרען פון מעזשי-בעזש קיין ברעסלוי, ווייל זי איז דאן געווען מעוברת, האט מען בענוצט אנ-דערע מיטלען, האט ר' קלמן געדונגען „עשרה בטלנים", וואס זאלען זיצען און לערנען א גאנצען טאג, כדי עס זאל מנין זיין זייער זכות אויף יאסעלע'ן און עס זאל זיך איהם נישט, חלילה טרעפען עפעס א מכשול.

אזא נסיעה פון מעזשיבעזש קיין ברעס-לוי און צוריק פלעגט דעמאלס געדויערן פינף-זעקס וואכען — און ווען עס זענען דאן די סוחרים אהיים געקומען, האט מען געדארפט „גומל בענשען" און מען פלעגט מאכען א משתפות'דיגע שמחה.

האט אבער יאסעלע'ס נסיעה געדויערט דאס מאל העכער צעהן וואכען. אלע אנדערע סוחרים. וואס זענען אוועקגע-פאהרען צוזאמען מיט יאסעלע'ן, זענען שוין געווען צוריק אין דער היים — און יאסעלע איז נאך נישט אהיים-געקומען. איז יאסעלע'ס מאמע געווען שטארק בע-זארגט ווענען איהר זוהן און יאסעלע'ס יונג ווייבעל האט בהאלטענערהייד גע-וויינט גאנצע נעכט אויף איהר געלעגער און ווען ר' קלמן האט זיך נאכגעפרעגט ביי די אנדערע סוחרים וועגען זיין יאָ-סעלע, האט מען איהם נישט געגעבען קיין קלארע תשובה, ווייל אזוי ווי יאָ-סעלע איז אנגעקומען אין ברעסלוי, האט ער זיך אפגעשיידט פון די אנדערע סוחרים און זיי האבען איהם דערנאך נישט מעהר געזעהן.

(דאס ווייטערע מארגען).

„ווי מ'בעט זיך, אזוי שלאפט מען".

„ווי מ'בעט זיך, אזוי שלאפט מען". אין מיינע קינדער-יאהרען האב איך פון דעם פאלקס-ווארט געהערט — ווען כ'בין פון חדר געקומען און זיך בע-קלאגט פאר דער מאמע ע"ה, אז דער רבי האט מיך געשלאגען, האט זי מיר מיט איהר אייגענער שטימע געענטפערט: מסתמא האסטו דעם רבי'ן נישט גע-פאלגט, „ווי מ'בעט זיך, אזוי שלאפט מען מיין קינד".

און אז כ'בין עלטער געווארען און אבי ז"ל האט מיך גע'מוסר'ט צו לער-נען מיט מעהר התמדה, פלעגט ער מיר אויך זאגען דאס זעלבע, ווי דו וועסט זיך אויסבעטען, אזוי וועסטו שלאפען. אויך אין דער סוחרישער וועלט בענוצט מען זיך אפט מיט דעם זעלבען פאלקס-ווארט, נאר קיינמאל האב איך עס נישט אזוי בעמיהלט און נישט אזוי בעשיינ-פערליך געזעהן, ווי דא אין קארלס-באד.

כ'האב זיך דא געטראפען מיט אן אלטען בעקאנטען, א לאדזשער יוד, וואס וואוינט שוין צעהנדליגער יאהר אין אויסלאנד. ער בעמיהט זיך צו זיין אין מיין געזעלשאפט, און יעדעס מאל פרעגט ער מיך אויס מיט אזא גייגי-ריגקייט, אויף דעם און יענעם און ער קוקט אויס אויף מיינע תשובות מיט גרויס בענקשאפט און משפט זיי אלע לויט זייערע אמת'ע פערדינסטען.

דער רוב, אויף וועלכע ער האט מיך געפרעגט, שלאפען שוין אין זייער אייביגער רוה, און איטליכען בעזונדער האט ער בעגלייט מיט זיין מיינונג, איי-נעם לשבח, א צווייטען לגנאי. דער און דער? א זעלטענער ערענטליכער מענש געווען און א בעל-צדקה ביז גאר. די און די? א זעלטענע צדיקת געווען. און פון דעם איז נישט כדאי צו רעדען, די וועלט האט אין איהם וועניג פארלוירען, א קמצן, א דרערדליגער תמיד געווען.

אזוי האט ער מיך אין פערלויף פון עטליכע טאג אויסגעפרעגט אויף עטלי-כע מנינים יודען און יודענעס, אלע מיט מעלות און חסרונות אויסגערעכ-נעט, כ'מוז מודה זיין, אז ער האט די מאס נישט איבערגעכאפט.

לעצטענס האט ער זיך דערמאהנט אין זיין חדר-קאלעגע, וואס פון קינדער-יאהרען אן האט ער איהם נישט געזע-הען, זיין טאטער, האט ער געזאגט, איז געווען איינער פון די ערשטע לאדזשער קאמיסיאנערען, א וואוילער יוד, מצליח געווען האט ער פאר אנדערע, אבער פאר זיך נישט, זיין זוהן, אג'ארנטליכער יונגערמאן געווען און תמיד ארויסגעווי-זען „גוטהערציגקייט", וואס איז פון איהם געווארען?

דערציילט איז ער געווארען בעת ער האט בעמערקט, אז מיר שטעלען זיך טרעהרען אין די אויגען. דער מאיר גא-לבוווסקי ע"ה — האב איך איהם געענט-פערט—איז מיין שוואגער געווען, בערך מיט 3 יאהר צוריק איז ער געגאנגען בדרך כל האדם. א קליין בנידל ס"ה און ביז דער לעצטער מינוט זיך אויסגע-צייכענט אלס „לב טוב" און בעל-צדקה, ער האט בעוואוינט אין ביינער'ס ראיאן און זיין גרויסע לויה, וואס איז אויסגע-פאלען גראד אין א רעגענטאג, האט עדות געזאגט, אז די שטאט טרויערט נאך איהם און גיט איהם אפ כבוד.

און ביידע האבען מיר געענדיגט: „ווי מ'בעט זיך, אזוי שלאפט מען", ווי איינער פיהרט זיך בחיו, אזוי איז מען איהם מזכיר.

ב. א. גליקסמאן.

קארלסבאד, 23/5.

—0—

נייער פאהר-פלאן

פון 15 מאי 1927 ביז'ן 1 סעפטעמבער.

לאדז—פאבריקס-וואקזאל.

געהען אב קיין:

ווארשא (בײנאכט)	1.40
ווארשא (שנעל-צוג)	7,50
קאלושקי (זונטאג און חגא-טעג)	9.05
טארנאפּושעג (דורך גאלקובעק—טלאשחיני)	9.30
קאלושקי (פון 1 יוני—1 סעפט.)	10.35
קאלושקי	11.50
ווארשא	14.25
ווארשא	15.20
טשענסטאכאוו	16.25
קאלושקי	18.05
ווארשא (שנעל-צוג)	18.55
סקארזשיסקא	19.10
ווארשא	20.10
קאלושקי	23.45

קומען אן פון:

קאלושקי (ביינאכט)	1.55
ווארשא	4.40
קאלושקי	7.21
קאלושקי	8.15
טשענסטאכאוו	9.35
ווארשא	10.40
קאלושקי (פון 1 יוני—15 סעפט.)	12.35
סקארזשיסקא	13.25
ווארשא	14.40
ווארשא	16.38
טארנאבזשעג	19.55
קאלושקי	20.25
קאלושקי	22.15
ווארשא (שנעל-צוג)	22.45
קאלושקי (זונטאג און חגא-טעג)	23.20

לאדז—קאלישער וואקזאל.

געהען אב קיין:

אסטראווא (ביינאכט)	2.01
ווארשא	3.14
ווארשא (שנעל-צוג)	6.41
ווארשא	7.14
פויזען	8.00
קאלושקי	8.10
קוטנא	9.08
פויזען	12.57
בערלין—פאריז (לוקסוס)	13.04
ווארשא	13.15
ווארשא	13,47
קוטנא	14,10
לעמבערג (דורך סקארזשיסקא)	15.25
שעראדז (שבת, זונטאג, חגא-טעג)	16.40
אסטראווא	18.35
ווארשא (לוקסוס, מאנטאג, מיטוואך, פרייטאג)	19.18
לאוויטש	19.38
קוטנא—דאנציג	20.15
קראקא (דורך ראקיטשין)	20.35
פויזען	21,58
בערלין—פאריז (שנעל-צוג)	23.14
קוטנא	23.58

קומען אן פון:

ווארשא (ביינאכט)	1.46
אסטראווא „	2.59
פאריז—בערלין (שנעל-צוג)	6.38
קראקא	6,88
פויזען	6.59
לאוויטש	7.48
קוטנא	8.48
אסטראווא	8.58
ווארשא	10.39
לעמבערג	10.40
ווארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיטוואך, פרייטאג)	11.58
ווארשא	12.44
פויזען	13.32
קוטנא	13,45
קאלושקי	18.05
פויזען	18.40
פאריז—בערלין (לוקסוס)	19.05
קוטנא	20.13
ווארשא	21.43
קוטנא	22.05
שעראדז (שבת, זונטאג, חגא-טעג)	22.10
ווארשא (שנעל-צוג)	23.06

לעטשניצע

17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.

אלערליי קראנקהייטען מערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען-דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אהענד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, באקען-שטעלען, קינסטליכע בערגזאנג'ן-בעשטראלונגען, אימפונגען געגען שקארלאטינע.

PIEGI

i ciemne plamy usuwa pewnie „Exphelidin", uznany od lat 20-tu. Świetne uznanie. Cena Zł. 8 Dr. Caspary & Co., Gdańsk.

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?

סארוואס לויפט יעדער אין ביורא פיעטרי-קאווער 17? ואמרת אליו, זאלסט די איהם זאגען, אז אין דעם ביורא פיעטרי-קאווער 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אוסטאט געמיטענהאפט ערלע-דיגט אלערליי בימעס, קלאוזולעס זא-בעזיפטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אד-וואלאניעס, רעקורסען — ווענדזיקאנ-צעסיעס, פעסער אין קאמיסאר.-זשאנדו, ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שות-פות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דארא-וויזנעס, קארנע ספראוועס, חי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. שנעל, רעיעל און ביליג!

מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

NERWOWI, NEURASTENICY

cierpiący na drażliwość, słabość woli, brak energji, melancholję, przesyt życia, bezsenność, ból głowy, wrażliwość nerwów, śledziennice, nerwowe zaburzenia serca i żołądka, otrzymują bezpłatnie broszurę Dr. Weisego „Cierpienia nerwów" Dr. Gebhard & Co., Gdańsk. 842

ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY
F. MOTYL, Łódź (Majster Cechowy)
Zawadzka 19 — telef. 55-42
Firma egzystuje od roku 1895.

Dr. Ludwik Falk

צוריקגעקעהרט
נאווראט 7, טעל. 28-07.
הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן פון 10—12 פון 5—7.
5619

דער פריהלינג ווייס נישט פון קיין מיטלייד.

די ליכטיגע זונען-שטראהלען בעלייכטען און ווייזען בולט ארויס יעדע אונגלייכקייט, יעדען קנייטש אויף אייער פנים. דאס איינציגע מיטעל געגען די אונ'רחמנות'דיגע זונען-שטראהלען איז

COSMOPOLIS

וועלכע פלעגט און בעהאלט די פרישקייט פון פנים, הענד און קערפער, ערפרישט גענצליך דאס פנים און גלייכט אויס אלערליי קנייטשען.

קאסמאפאליס דאס איז נישט קיין קרעם. קאסמאפאליס דאס איז נישט קיין פאסטע צום פנים. קאסמאפאליס איז א גאנץ נייע און ביז אהער נאך נישט געוועזענע זאך.

פערטרעטער אויף בעזונדערע שטעט אויף אייגענער רעכנונג ווערט געוואונשען.

הויפט-סקלאד אויף פוילען: Roman Włodarski, Warszawa, Lubeckiego 5

צו בעקומען אין די אפטייקען, אפטייק-סקלאדען און פערפומעריעס. פרייז זל. 2.50 פאר א שטיק. אין פאל ווען מען בעקומט נישט דארף מען זיך ווענדען צום הויפט-סקלאד פאר פוילען. אויסווערטיגע ווערט צוגעשיקט נאכ'ן בעקומען פאראויס זל. 2.75 אדער 3.25 פאר נאכנאמע. היט זיך פאר פעלשונגען!

Dr. med. H. LEICHTER

קאנסטאנטינער 9, רוג זאכאדניא
טעל. 49-66.
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען פון מויל, נייטען, דושענצלעס, צאהן-פיסטעלעס א.ז.וו.
נעמט אן פון 5-1½ און פון 8-9 אב. זונטאג 2-11.

בעלוינונג פון 500 זל.

ס'איז פערלוירען געווארען א טייל פון א גאלדען אוירינגעל מיט
בריליאנטלעך פון 2½ קאראט.
דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען פאר א בעלוינונג פון 500 זל. אבצוגעבען די אבדה אויף פיעטריקאווער 82 אין דער וואוינונג פון ה' מנשה בלאוואס.
2250

חיכטיג פאר דאמען!!!

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטסטע מיטע איבער-ארבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס: 23 זאמענהאפא 23
נאר פאר 2.50 זל.
אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.
חסרון געפאכטע זיידענע, שטרוי-היטע אויף זיידע, פילץ-היטע אין אלע פארבען אין פיינסטער
נעמ. נאר פאר 7.

א מעבלירט צימער

צו פערמיטען. ערפאהרען וואכאדניא 29 ה. 3.

ספארט-וואגען 48 זל.

קינדער-בעט מיט ניקעל און שטעק, מאטראץ—.65
אמערק. בעטלעך מיט א שטעקע—.30
פארערט איבעראל!
די גארטנטירטע פעלד-בעטען מיט דער פירמע
„PALMA-PATENT"
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.
הורט. פאר רעיעלקייט גאראנטירט. דעטייל.
אויף גינסטיגע בעדינגונגען

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גר., פרייטאג 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר., פרייטאג 18 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—ביז 50% טייערער. פון די פרייזען ווערן ניט ארונטערגערעכנט קיין ראבאט.

Redaktor-wydawdca E. Hamburski.

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 16.